

Tribal Economy

Dr. Jayeshkumar N. Barot

Published by

Surabhi Publications

516, Virani Chambers

Opp. Taskent Petrol Pump, Sardar Gunj Anand-388001

e-mail : ibd2692@gmail.com

M.: 09429252719, 09426583589

218. 772

BAR

21291

First Published 2015

© Reserved

Vendor	DR J.M. Biju
Bill No / Dt.	21 Mar 8-21
Price	795/-
Accession No.	21291
Sign of Librarian	✓

ISBN : 978-93-85099-01-4

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India

Published by : Abhishek Dahulia for Surabhi
Publications Anand & Typeset by Lucky Graphic Delhi
& Printed at Amba Offset, Delhi-93.

Contents

Chapter - 1 Introduction	9
Chapter - 2 Reference Review	25
Chapter - 3 Introduction Of Adivasi	41
Chapter 4 Introduction Of Respondents	66
Chapter -5 Economic System Of Adivasi	85
Chapter 6 Conclusion	114
Chapter 7 Socio - Cultural Issues Of Tribes	126
Chapter 8 Garasiya Adivasi Culture & Modern Trends	134

ઉત્તર ગુજરાતના આહિવાસીઓની અર્થવ્યવસ્થા

ડૉ. જ્યેશકુમાર એન. બારોટ

Uttar Gujarat na Adivasiyon Arthvyavastha
By
Dr. Jayeshkumar N. Barot

333.2

BAR
U/7955

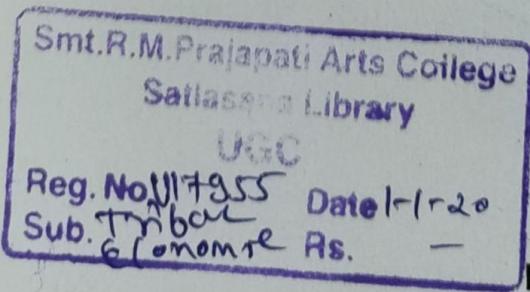
First Published-2014
© Reserved

ISBN No. 978-81-926211-5-9

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કોલેજ, સતલાસણા
સી.પી.ઇ. અંતર્ગત
યુ.જ.સી. (નવી દિલ્હી) અનુદાનિત
રિસર્ચ પ્રોજેક્ટ
(૧૧ મોખાન - ૨૦૦૭ - ૨૦૧૨)
ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

અનુક્રમણિકા

ક્રમ વિગત

પાન નં.

૧	પ્રકરણ-૧ પ્રસ્તાવના	૧
૨	પ્રકરણ-૨ સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા	૧૮
૩	પ્રકરણ-૩ આદિવાસીઓનો પરિચય	૩૬
૪	પ્રકરણ-૪ ઉત્તરદાતાઓનો પરિચય	૬૬
૫	પ્રકરણ-૫ આદિવાસીઓની અર્થવ્યવસ્થા	૮૮
૬	પ્રકરણ-૬ નિષ્કર્ષ	૧૨૦
૭	સંદર્ભ સૂચિ	૧૩૨

જુવનશૈલીની તંદુરસ્તી પર થતી અસરો : એક અભ્યાસ

પ્રા. ધર્મન્દ્રકુમાર જી. પટેલ

Jivanshaili Ni Tandurasti Par Thati Asaro : Ek Abhyas
By
Pro. Dharmendrakumar G. Patel

362
PAT
V18425

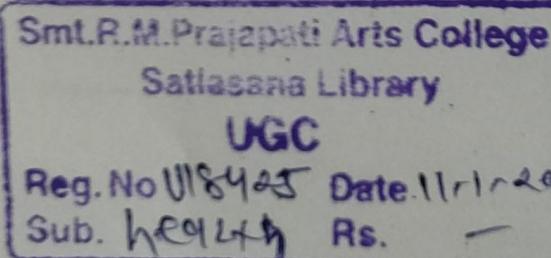
First Published-2014
© Reserved

ISBN No. 978-93-84601-00-3

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

186V.AC SINGAPORE.IW

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

અનુકૂળપણીકા

અધ્યય નં	પ્રકરણ શીર્ષક	પૃષ્ઠાનંબર
	પ્રસાદના	૩
પ્રકરણ - ૧	પરંપરાગત તથા આધુનિક જીવનશૈલી તથા તંદુરસ્તી	૪
પ્રકરણ - ૨	ઉત્તરાધાતાઓનો પરિચય	૨૮
પ્રકરણ - ૩	જીવનશૈલી તથા તંદુરસ્તી	૫૮
પ્રકરણ - ૪	તારણો	૮૫
	ઉપસંહાર	૮૭
	સંદર્ભ ગ્રંથ	૯૦
		૯૪

૪૯૦૬ - ૬૯૦૬ ફેબ્રુઆરી

* ટીક્કાલુકા *

૧૯૬૪ .૩૩ ડાયાલુકા માટે
અનુકૂળપણીકા જીવનશૈલી માટે નીમાણ કરીએ હોય હોય
૦૩૬૪૧૬ (સાફટ) પ્રાઇન્ડ

Faulty Methods Poor Communication

Dr. Dipak K. Desai

"Faulty Methods Poor Communication"

By

Dr. Dipak K. Desai

428.014

DE5

U13490

First Published-2014
© Reserved

ISBN No.978-81-926211-4-2

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Smt.R.M.Prajapati Arts College
Satlasana Library

UGC

Reg. No U13490 Date 26-11-19
Sub Communication Rs. —

skill

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Contents

* Preface	
1. Introduction	1
2. Review of Related Literature	8
3. Research Design	66
4. Analysis and Interpretation	69
5. Findings and Suggestions	78
6. Conclusion	85
7. Bibliography	86

Kundanika Kapadiya ni Navalkatha ma Nari Chetna
By
Pro. Dilipsinh T. Parmar

591.4709

First Published-2014

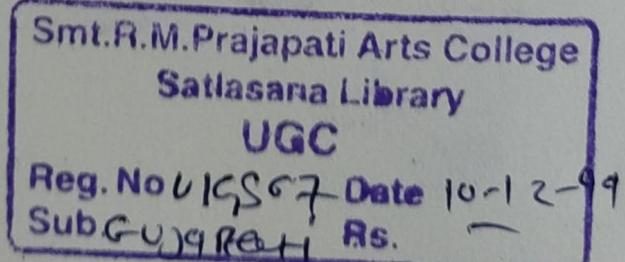
© Reserved

PAR
U14567

ISBN No. 978-93-84601-01-0

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

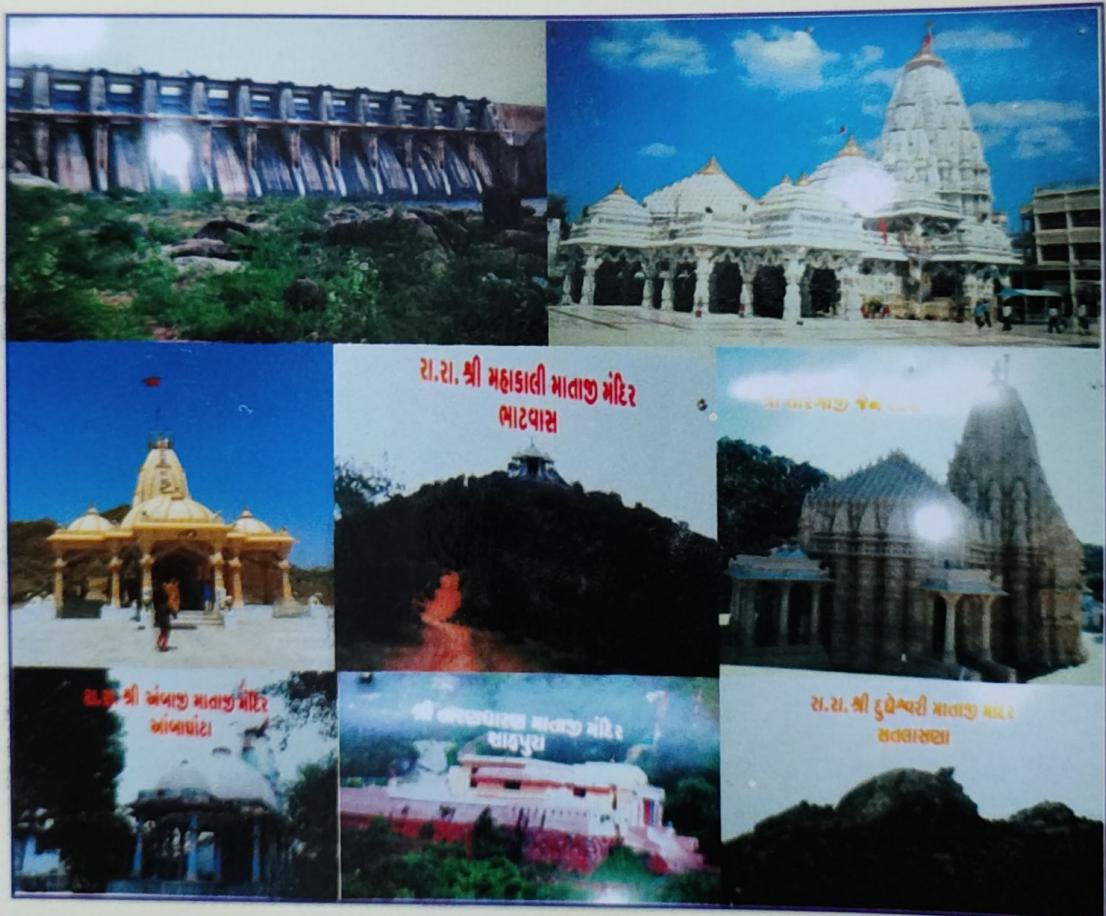
Criticism

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

અનુકૂળાંગિકા

શ્રીધરક	પૃષ્ઠા નંબર
૧ નવલકૃથા : શવરૂપવિભાવના અને તેના વ્યાવર્તનું લક્ષણો	૫
૨ નવલકૃથા : ઉદ્ઘાટ અને ગુજરાતી સાહિત્યમાં વિકાસ રેખા	૧૮
૩ કુન્દનિકા કાપડિયાનું જીવન અને કવન	૩૦
૪ "સાત પગલાં આકાશમાં" નવલકૃથામાં નારી ચેતના	૩૨
૫ "પરોઢ થતાં પહેલાં" નવલકૃથામાં નારી ચેતના	૩૦
૬ "અગનપીપાસા" નવલકૃથામાં નારી ચેતના	૬૩
૭ સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન	૬૧
૮ સંદર્ભસૂચી	૬૪

ગાટવાડાની સામાજિક અને શૈક્ષણિક પરિસ્થિતિનો એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ

પ્રા.કલ્પનાબેન બી. યૌધરી

Gadhwada ni samajik ane shaikshnik pristhitino
ek samajshshtriya abhyas

By

Pro. Kalpanaben B. chaudhary

First Published-2014

©Reserved

201.072

CHA

U17321

ISBN No.978-81-926211-0-7

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Smt.R.M.Prajapati Arts College
Satlasana Library
UGC
Reg. No U17321 Date 30-12-19
Sub. Social Rs. —

201.072

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

પ્રકરણ - ૧

વિભય પ્રવેશ

- પ્રસ્તાવના
- સંશોધન વિભયની પસંદગી
- ઉપકલ્પના / સંશોધન પ્રથમનું ઘડકારે
- સંશોધન વિભયનું મહત્વ
- સંશોધનના હેતુઓ
- અભ્યાસ હેઠળના મુદ્રાઓ
- અભ્યાસની પદ્ધતિઓ (પદ્ધતિશાસ્ત્ર)
- સંશોધન પદ્ધતિની પસંદગી
- માદિતી એકત્રીકરણના સાધનો
- માદિતીનું વર્ગીકરણ અને પૃથ્યકરણ
- પ્રકરણનું આયોજન

Charvak-Darshan Evm Aadhunik Bhautikvad :
Tulnatmak Abhyas
By
Dr. Bhagvanbhai K. Prajapati

294.5926

First Published-2014

PRA

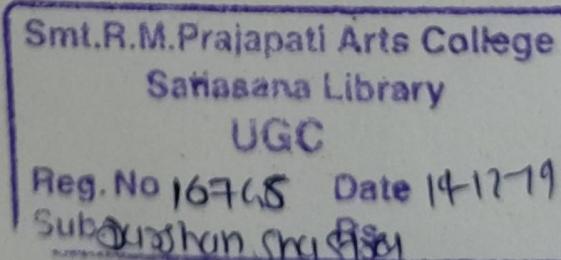
© Reserved

U16745

ISBN No. 978-93-84601-02-7

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

अनुक्रमणिका

अध्याय क्रम	अध्याय का शीर्षक	
प्रकरण-१	प्रस्तावना	04
प्रकरण-२	भारतीय दर्शन : उद्भव और विकास	10
प्रकरण-३	चार्वाक दर्शन : उद्भव और विकास	51
प्रकरण-४	चार्वाक दर्शन के प्रमुख सिद्धांत	63
प्रकरण-५	आधुनिक भौतिकवाद का स्वरूप (पश्चिमी भौतिकवादी विचारकों के चिंतन के संदर्भ में)	69
प्रकरण-६	चार्वाक दर्शन एवं आधुनिक भौतिकवाद का तुलनात्मक अध्याय	77
	आधुनिक समय में चार्वाक दर्शन की उपादेयता एवं अनुपादेयता	90

અમરાંતક

અને

કામલુત્ત

KL દો. શૈલેખ કુ. જોધી

10:03 //

અમરશાતક બાળ કામક્ષેત્ર

© શૈલેષકુમાર કે. જોડી

પ્રકાશક :

રેટ ઇન્ફરનેશનલ એડિઝિટલ પબ્લિશિંગ

૧૪૩, ગોકુલધામ સોસાયટી,

મોહેરા રોડ, ગામ: હેઠીયાસાણ,

જિ.: મહેસૂસા, ૩૮૪૦૦૨ ચુંઝયાત

ISBN : 978-93-83404-8-27

પ્રથમ આવૃત્તિ : જાન્યુઆરી ૨૦૧૫

પ્રતિ : ૫૦૦

મૂલ્ય : રૂ. ૬૦

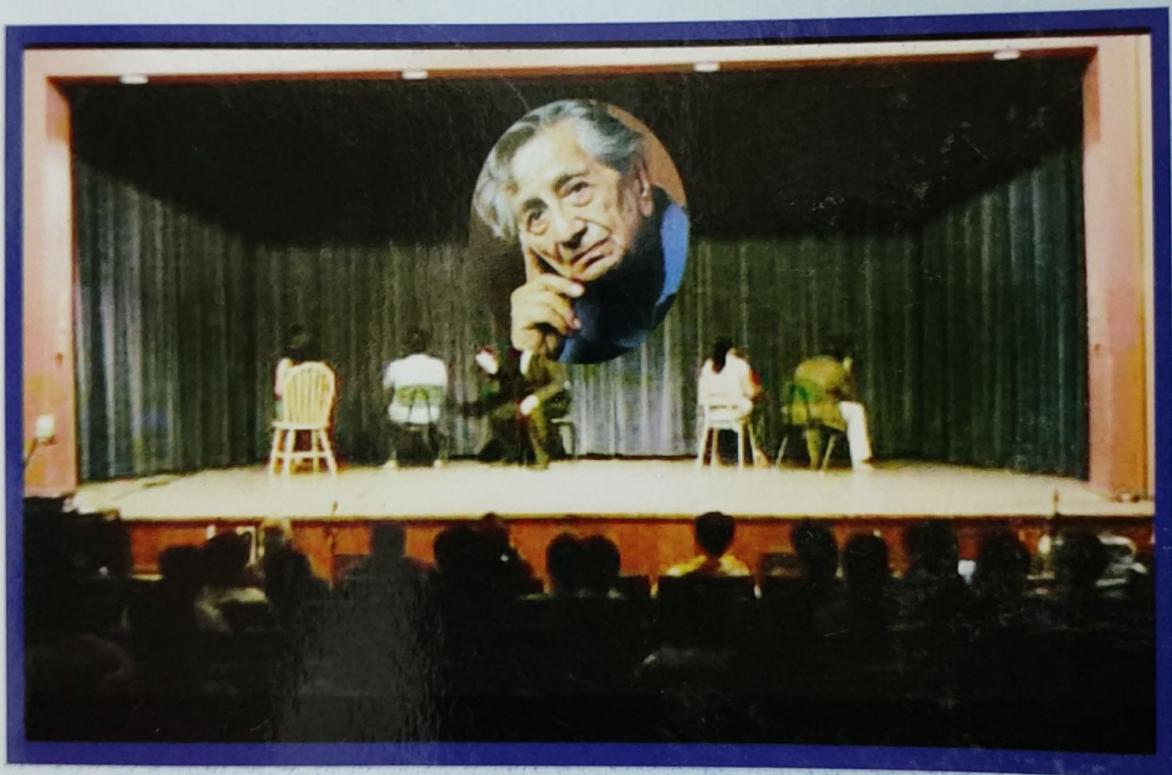
મુદ્રક : શ્રી કોમ્પ્યુટર, મુ. પો. પોગલુ,

તાલુકો : પ્રાંતિક, જિ.: સાબરકાંદા

અનુષ્ઠાનિકા

-	ભૂમિકા	૦૧
૧.	અમસૂત	૦૧
૨.	અમસૂતક	૦૨
૩.	અમસૂતની હણિએ નાવિકાના પ્રકાર	૦૫
૪.	અમસૂતની હણિએ નાયકનાં લલાણ	૧૧
૫.	અમનાં દસ સ્થાન	૧૩
૬.	ચુંબન	૧૪
૭.	ઢંગલાટ	૨૫
૮.	આલિનન	૨૭
૯.	લીલાર	૩૪
૧૦.	પુરુષાયિત (વિપરીત રતિ)	૩૮
૧૧.	હૃતી	૪૭
૧૨.	ભવન-વિન્યાસ	૪૮

भीष्म साहनी के नाटकों का आलोचनात्मक अध्ययन

डॉ. विनोदचंद्र जी. चौधरी

Bhishm sahni ke Natko ka Aalochanatmak Addhayan
By
Dr.Vinodchandra G. Chaudhari

891.4309

First Published-2014

CHA

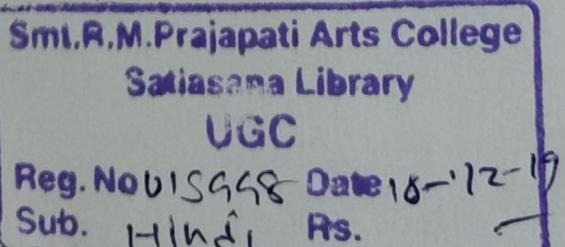
©Reserved

U15448

ISBN No. 978-81-926211-6-6

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Criticism

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

अनुक्रमणिका

अध्यायक्रम	अध्याय का शीर्षक	पर्लि क्रमांक
प्रकरण-१	प्रस्तावना	1 - 3
प्रकरण-२	श्रीमनी के नाटकों में युग्मोद्य	4 - 9
प्रकरण-३	श्रीमनी के नाटकों में वैभिकता और भूमंडलीकरण	10 - 65
प्रकरण-४	नाटकों में निरूपीत समस्याएँ सर्वकालिन एवं अंतराष्ट्रिय	66 - 77
प्रकरण-५	श्रीमनी के नाटकों के चरित्र:-	78 - 86
प्रकरण-६	श्रीमनी के नाटकों का प्रभावक युग्मीन परिवेश	87 - 91
प्रकरण-७	उपसंहार	92 - 97
परिशिष्ट	१ और २	98 - 99

ઉશાનસ્કુની સોનેટ કવિતામાં પ્રકૃતિનિરૂપણ

યોગેશાચન્દ્ર પટેલ

ઉશનસુની સોનેટ કવિતામાં
પ્રકૃતિનિરૂપણ

યોગેશ્ચંદ્ર પટેલ

(Ushanas Ni Sonnet Kavita Ma
Prakruti Nirupan)

by

Yogeshchandra Patel

541-7709
PAI

20620

© Harsha Patel

ISBN 978-93-81471-56-2

endor	યોગેશ્ચંદ્ર પટેલ
II No / D.	-/10-2-16
rice	150/-
ccession No	20620
ng of Librarian	2

આવૃત્તિ : એપ્રિલ-૨૦૧૫

પ્રાપ્ત : ૩૦૦

મૂલ્ય : ₹ ૧૫૦.૦૦

આવરાણિત્રિનામાં

Don Rankin, SW Charter Artist,
Assistant Professor of Art in the School of the Arts,
at Samford University in Birmingham

આવરાણિત્રિનામાં

રૂપસંક્રાન્ત, મ્રકાશન અને મુદ્રાણાં

ગુરુ ડિઝાઇન શોપ

વહ્લાભ વિદ્યાનગર જિ. આયાંદ-ગુજરાત-ભારત

E-mail : gurudesignshop@yahoo.co.in

પુસ્તકમાં મ્રગાટ થયેલી સામગ્રી સાથે મ્રકાશક સહમત છે તેણું માની લેવું નહીં.
મ્રકાશિત સામગ્રીની તમામ જવાબદારી જે તે લેખકની જ રહેશે

અનુક્રમણિકા

સોનેટ સ્વરૂપ અને વિકાસ	૦૭
ઉશાનસ્થનો પરિચય અને સર્જન	૧૮
ઉશાનસ્થની સોનેટ કવિતામાં પ્રકૃતિનિરૂપણ	૪૪
ઉશાનસ્થના પ્રકૃતિ સોનેટોમાં આભિવ્યક્તિ અને સિદ્ધિઓ તારણો-ઉપસંહાર	૬૧
સંદર્ભસૂચિ	૮૩

प्रतीक

अनु-आधुनिक कविता अने काव्यविभार्ष

संपादको: प्रशांत पटेल • योगेश पटेल

PRATIPADA
(Postmodern Gujarati Poetry)
Edited by : Prashant Patel, Yogesh Patel
2015

ISBN : 978-81-929029-1-3

© પ્રનિઃપાલ, એન.એસ.પટેલ આર્ટ્સ કોલેજ, આણંદ
© કવિતા અને લેખના જે-તે કવિ અને લેખકના

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૧૫ જૂન, ૨૦૧૫

પ્રતિ : ૫૦૦

મૂલ્ય : રૂ. ૩૦૦/-

પ્રકાશક

ડૉ. મોહન પટેલ

આચાર્યશ્રી, એન.એસ.પટેલ આર્ટ્સ કોલેજ, આણંદ
(સરદાર પટેલ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ) ભાવેજ રોડ, આણંદ - ૩૮૮ ૦૦૧

પ્રકાશન વ્યવસ્થા અને મુખ્ય વિકેતા

ડિવાઇન પબ્લિકેશન્સ

૩૦, બીજો માળ, ફુલ્લા કોમ્પ્લેક્સ, જૂનું મોડલ સિનેમા,
ગાંધી રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૧. ફોન : ૦૭૯-૨૨૧૬૭૨૦૦

E-mail : divinebooksworld@gmail.com

web : www.divinepublications.org

ટાઈપસોટિંગ : મહેશ ચાવડા

મુખ્યપૂર્ણ સર્જણ : કેતન રાજ્યગુરુ, વલ્લભવિદ્યાનગર

● અનુ-આધુનિક કવિતા: ઓળખનો	૧
આલેખ - મહિલાલ હ. પટેલ	
૧. હરીશ મીનાશ્રુ	૪૮
૨. જ્યદેવ શુક્ર	૬૮
૩. યજોશ દવે	૮૩
૪. વિનોદ જોશી	૧૦૫
૫. મહિલાલ હ. પટેલ	૧૧૮
૬. દલપત પઢિયાર	૧૩૨
૭. ભરત નાયક	૧૪૪
૮. કમલ વોરા	૧૫૩
૯. મનોહર ત્રિવેદી	૧૭૪
૧૦. નીરવ પટેલ	૧૮૬
૧૧. કાનંદ પટેલ	૧૯૮
૧૨. જ્યેન્દ્ર શોખડીવાળા	૨૧૧
૧૩. બાબુ સુથાર	૨૨૦
૧૪. ઉદ્યન ઠક્કર	૨૩૮
૧૫. સંજુ વાળા	૨૪૦
૧૬. રાજેશ પંડ્યા	૨૬૦
૧૭. મનીધા જોધી	૨૭૩

- ચાર કવિઓ વિશે એક જુદી વાત 289
(હરીશ મીનાશ્રુ, વિનોદ જોશી, મણિલાલ હ. પટેલ
તથા બાબુ સુથારની કવિતા વિશે) - સુમન શાહ
- ચાર કવિઓ - થોડીક રેખાઓ 301
(દલપત પઢ્યાર, કાનજી પટેલ, કમલ વોરા
તથા જ્યદેવ શુક્લની કવિતા વિશે) - રમણ સોની
- પોતાની કેડી કંડારનારા કવિઓ 322
(ભરત નાયક, યજોશ દવે, નીરવ પટેલ,
મનોહર ત્રિવેદી તથા જ્યેન્દ્ર શોખીવાળાની
કવિતા વિશે) - શિરીષ પંચાલ
- નિશ્ચ સ્વર નોખી કવિતાની શોધ 336
(રાજેશ પંડ્યા, સંજુ વાળા, ઉદ્યન ઠક્કર,
તથા મનીષા જોધીની કવિતા વિશે) - અજ્યાસિંહ ચૌહાણ

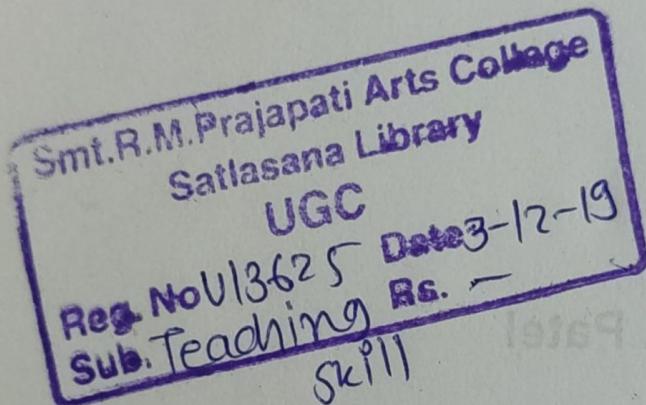
Teaching Skills and Communicative Competence
By
Dr. Bharat S. Patel

128
PAT
U13625

First Published-2014
© Reserved

ISBN No. 978-81-926211-3-5

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

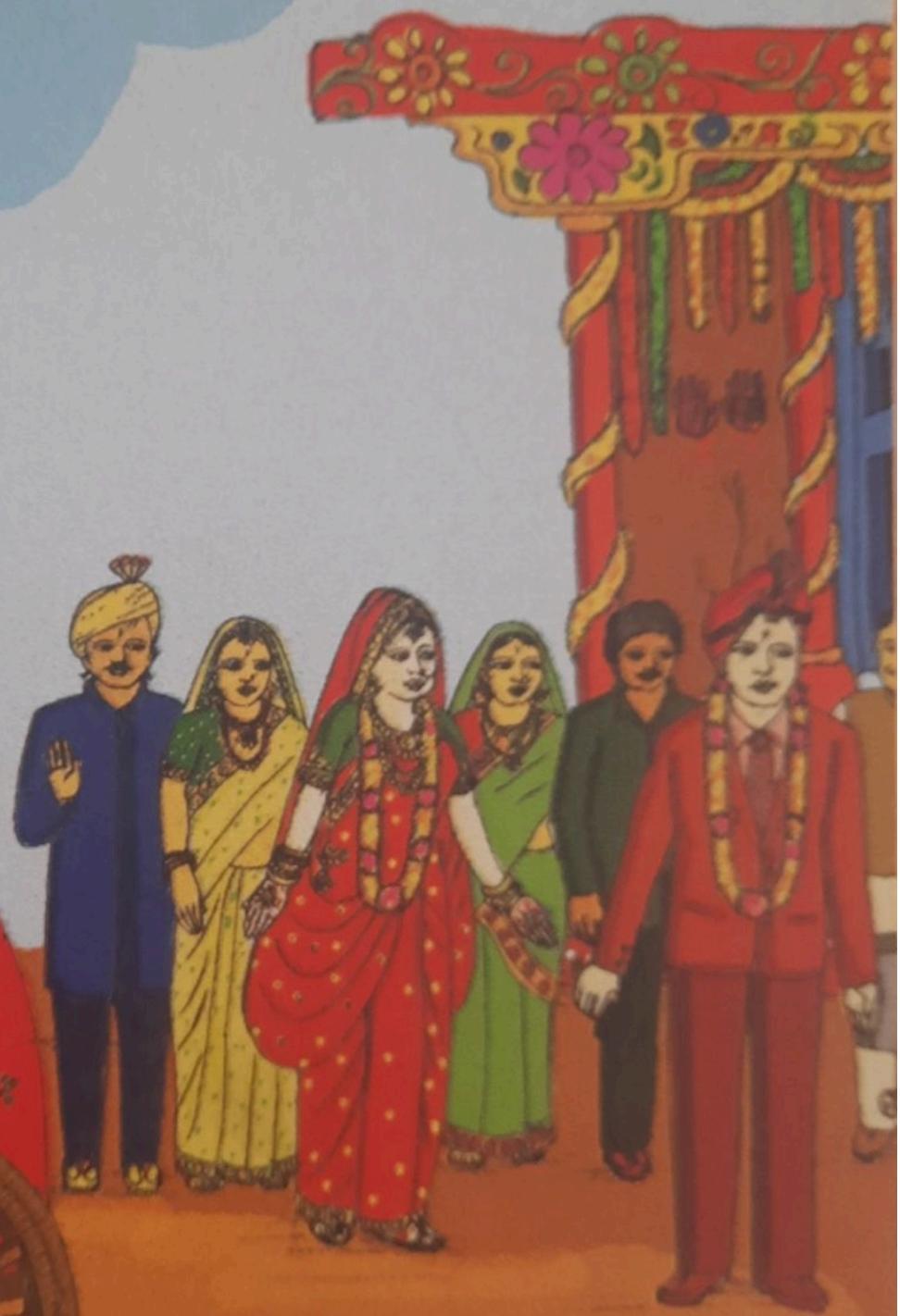
Printed in India
Kohinoor Printers,
Satlasana.

Publishers
Principal
Smt.R.M.Prajapati Arts college
At.Satlasana. Dist.Mehsana-384330

Contents

* Preface	
1. Introduction	1
2. Review of Related Literature	9
3. Research Design	70
4. Analysis and Interpretation	73
5. Findings and Suggestions	81
6. Conclusion	87
7. Bibliography	88

ઇની વેરાએ ડિલો લઈ ગયો

પ્રશાંત પટેલ
યોગેશ પટેલ

દીપી પર્યાય

10-10-2016

250/-

0627

Librarian

Fal Ni Vera Ae Udilo Lay Gayo

(A collection of Lagna Geet-Fatana)

Edited by Prashant Patel and Yogesh Patel

ISBN: 978-93-5217-002-9

© Jalpa Patel • Harsha Patel

. ના।

પ્રથમ આવૃત્તિ: ૨૦૧૫

PAT

પ્રત: ૫૦૦

0627

મૂલ્ય: રૂ. ૨૫૦.૦૦

પ્રકાશક

ડૉ. મોહન પટેલ

આચાર્યશ્રી,

એન. એસ. પટેલ આટ્રીસ કોલેજ, આણંદ

ભાલેજ રોડ, આણંદ-૩૮૮ ૦૦૧

મો. નં. +૯૧ ૯૮૨૪૩ ૦૦૨૮૦

વિકેતા

ડિવાઈન પબ્લિકેશન

૩૦, બીજે માળ, કૃષ્ણ કોમ્પ્લેક્સ,

જૂનું મોડલ સિનેમા, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૧

મો. ૯૪૨૭૦ ૧૨૮૮૫, ૮૮૨૪૧ ૭૨૮૯૮

દૃપસાઈ

ગુરુ ડિવાઈન શોપ,

વલ્લભવિદ્યાનગર

જી. આણંદ-ગુજરાત-ભારત

Email: gurudesignshop@gmail.com

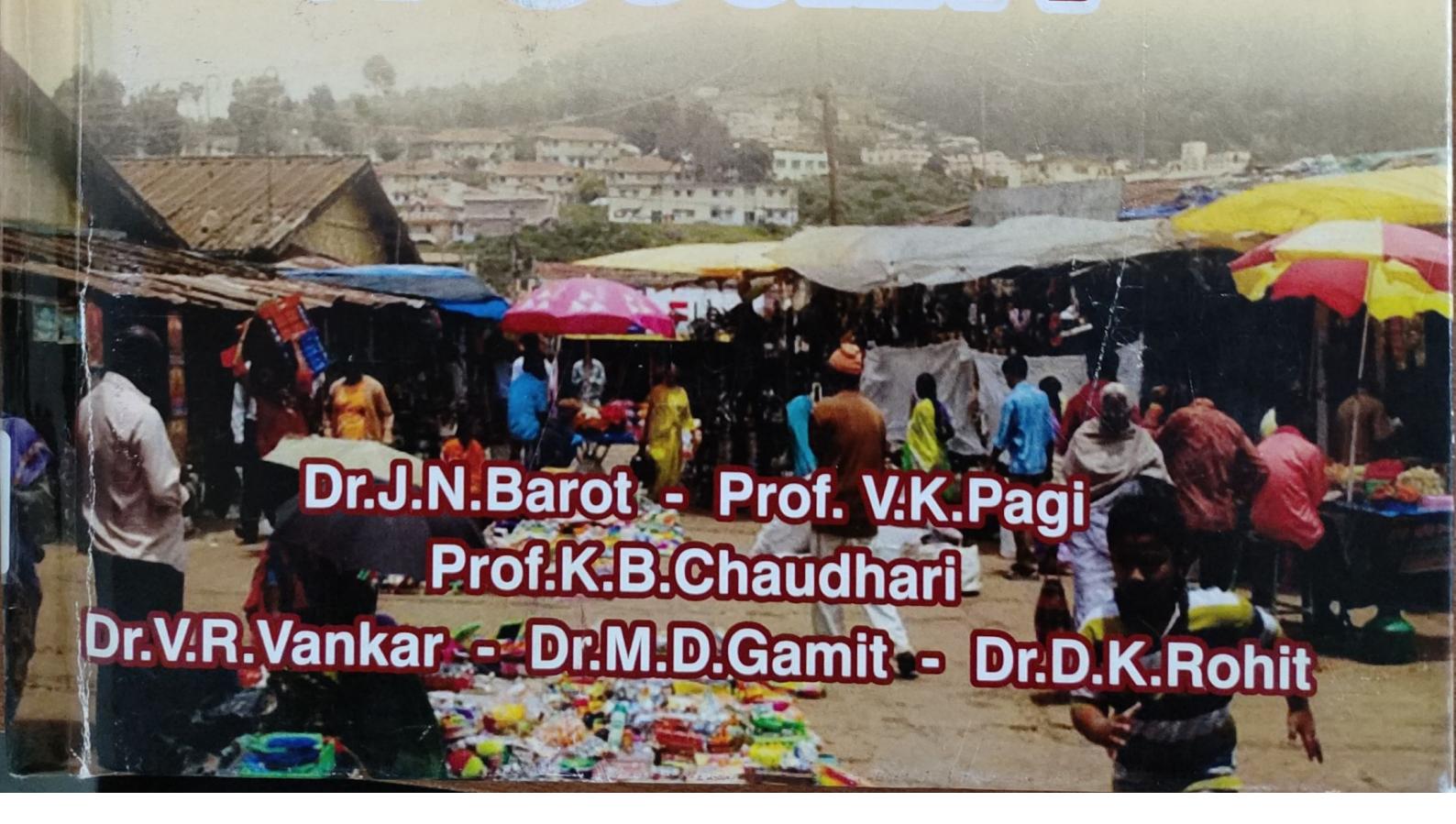
Mobile: 96624 45443 / 98256 44215

• પ્રસ્તાવના - હસુ યાદિક	૬
• કંકોતરી પહેલાં...સંપાદકો	૧૩
• કંકોતરીનાં ગીતો	૩૮
• સાંજુનાં ગીતો	૪૩
• ગાગેશ સ્થાપનનાં ગીતો	૫૫
• ઉછરડી • ગોરમણી • ગોગજના ગીતો	૬૧
• મંડપમુહૂર્તનાં ગીતો	૬૭
• ગ્રહશાંતિનાં ગીતો	૭૫
• મામેરાનાં ગીતો	૮૫
• વરઘોડાનાં ગીતો	૯૩
• પીઠીનાં ગીતો	૧૦૮
• જાન પ્રસ્થાનનાં ગીતો	૧૨૧
• દુન્યાપક્ષના (વધામણી પ્રસંગે ગવાતાં ગીતો)	૧૨૬
• દાચી કલવા • પ્રસાદનાં ગીતો	૧૪૩
• તોરણે ચઢતી વખતનાં ગીતો	૧૫૧
• વરરાજા મંડપમાં પ્રવેશે તે વખતનાં ગીતો	૧૫૫
• દુન્યાદાન • દહેજનાં ગીતો	૧૬૬
• મંગળફેરાનાં ગીતો	૧૭૫
• મંગળફેરા (આરતી)	૧૮૨
• દુન્યાવિદાયનાં ગીતો	૧૮૩
• પરિશિષ્ટ-૧: સમાજ પ્રમાણે ગામડાઓની યાદી	૨૦૨
• પરિશિષ્ટ-૨: સમાજ પ્રમાણે લજનસંબંધિત ઠરાવો	૨૦૮
• પરિશિષ્ટ-૩: શાન્દારી	૨૩૦
• પરિશિષ્ટ-૪: પ્રથમ પંક્તિ સૂચી	૨૩૨
સંદર્ભ પુસ્તકો	૨૩૮

PROBLEMS AND ISSUES OF SOCIETY

Dr.J.N.Barot - Prof. V.K.Pagi

Prof.K.B.Chaudhari

Dr.V.R.Vankar - Dr.M.D.Gamit - Dr.D.K.Rohit

Distributing by
Surabhi Publications

516, Virani Chambers

Opp. Taskent Petrol Pump, Sardar Gunj Anand-388001

e-mail : ibd2692@gmail.com

M.: 09429257119, 09426583589

301.00
BAP
3099h

Vendor	SURABHI, S. M. P. M. E. R.
Bill No / DL	—
Price	₹ 301.00/-
Accession No	3099h
Signature of Librarian	[Signature]

Problems And Issues of Society

First Published 2017

© Reserved

ISBN : 978-93-84601-03-4

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical or photocopying or otherwise, without prior permission in writing from the publishers/author.

Printed in India

Distributing by : Abhishek Dahaulia for Surabhi Publications Anand & Typeset by Lucky Graphic Delhi & Printed at Vishal Kaushik Printers, Delhi-93.

Contents

1.	Weaker Section: Problems and Prescriptions	9
2.	Issues And Problem of Tribal Society	20
3.	Domestic Violence in India	25
4.	Gender Equality and Women Empowerment in India	36
5.	Social Problems of Indian Women	49
6.	The Voice Of New Woman In Tendulkar's Play Silence ! The Court is in Session	54
7.	Social change, Women development, Indian values	57
8.	Dalit Leadership In Gram Panchayat Of Gujarat	66
9.	Women Empowerment Problem and Issue of Society	76
10.	Gender – Equality – Problems and Issues of Society	79
11.	Constitutional Provisions for Empowerment of Women	83
12.	Gender Injustice: The Ugly Face of The Society	87
13.	Problem Faced By Working Woman In India	89
14.	Problems of children and child labour in India	95
15.	"Caste Problem In India"	100
16.	Bio-Psycho-Social Factors of Development	104
17.	Women Empowerment	109
18.	Economic - Problems & Issues of Society	113
19.	Wife Battering- a Sociological Study in Ahmedabad City	116
20.	Effects of Changing Status of Women on Social Development	130
21.	The Role of Psychological Awareness in Development of Society	136

22.	Constraints Faced By The Tribal Women In Performing Their Practice of Untouchability in Rural Area of Junagadh District	147
23.	Gender Bias in Indian Temples	154
24.	Gender Equality Problem & Issue of Society	157
25.	"भारतीय महिला : सामाजिक छक्किकत "	160
26.	"भारतीय समाजमा स्वाध्याय एक धार्मिक प्रवृत्ति "	165
27.	'ऐ लड़की 'कहनी में' भारतीय नारी जीवन की गहन सामाजिक समस्या	172
29.	भारतीय -वार्तेस्थ आँदोलन में आदिवासियों का योगदान एवं आज की स्थिति	177
30.	आधुनिक संस्कृत नाटक साहित्य में दहेज की समस्या	181
31.	वसति : समस्या अने पड़कारो	186
32.	सामाजिक संस्था : समस्याओं अने विवाहो	199
33.	वृद्ध पेन्शन योजनानो अभ्यास : अमरावाड जिल्लाना संदर्भमां	211
34.	"डांगोना ऐतिहासिक ज़ंगलो : विकास के विनाश ?"	229
35.	उच्च शिक्षण अने स्त्री-सशक्तिकरण एक समाजशास्त्रीय अभ्यास	235
36.	"भारतमां महिलाओंना कानूनी अधिकारो अने तेओंने नाका अवरोधो"	243
37.	परमार (बार०) राजपूत समाजनी लज्जन व्यवस्था एक समाजशास्त्रीय	250
38.	स्त्रीभूषा हत्या : समाजनी एक समस्या	256
39.	आदिवासी समाजमां विस्थापन अने पुनःवसवाटनी समस्या अने उक्तेल	263
40.	सोशियल मीडिया अने मोबाईल : समाज माटे आर्शीवाद के अभिशाप	266
40.	सोशियल मीडिया अने मोबाईल : समाज माटे आर्शीवाद के अभिशाप	272
41.	आदिवासी समाजनी कौटुंबिक समस्याओ	280
42.	असमान स्त्री-पुरुष जातिप्रमाणनां कारणे लज्जक्षेत्रे उभी थती समस्याओ	285
43.	भानव वर्तन अने प्लास्टिक प्रदूषण	291
44.	स्वाध्याय प्रवृत्ति अने ग्रामीण युवानो" एक समाजशास्त्रीय अभ्यास	300
45.	शातिवाद : एक समस्या अने तेना उपायो	304
46.	ग्रामीण युवानोमां व्यक्तन	310
47.	बाणमजुरीनी समाज पर असर	315

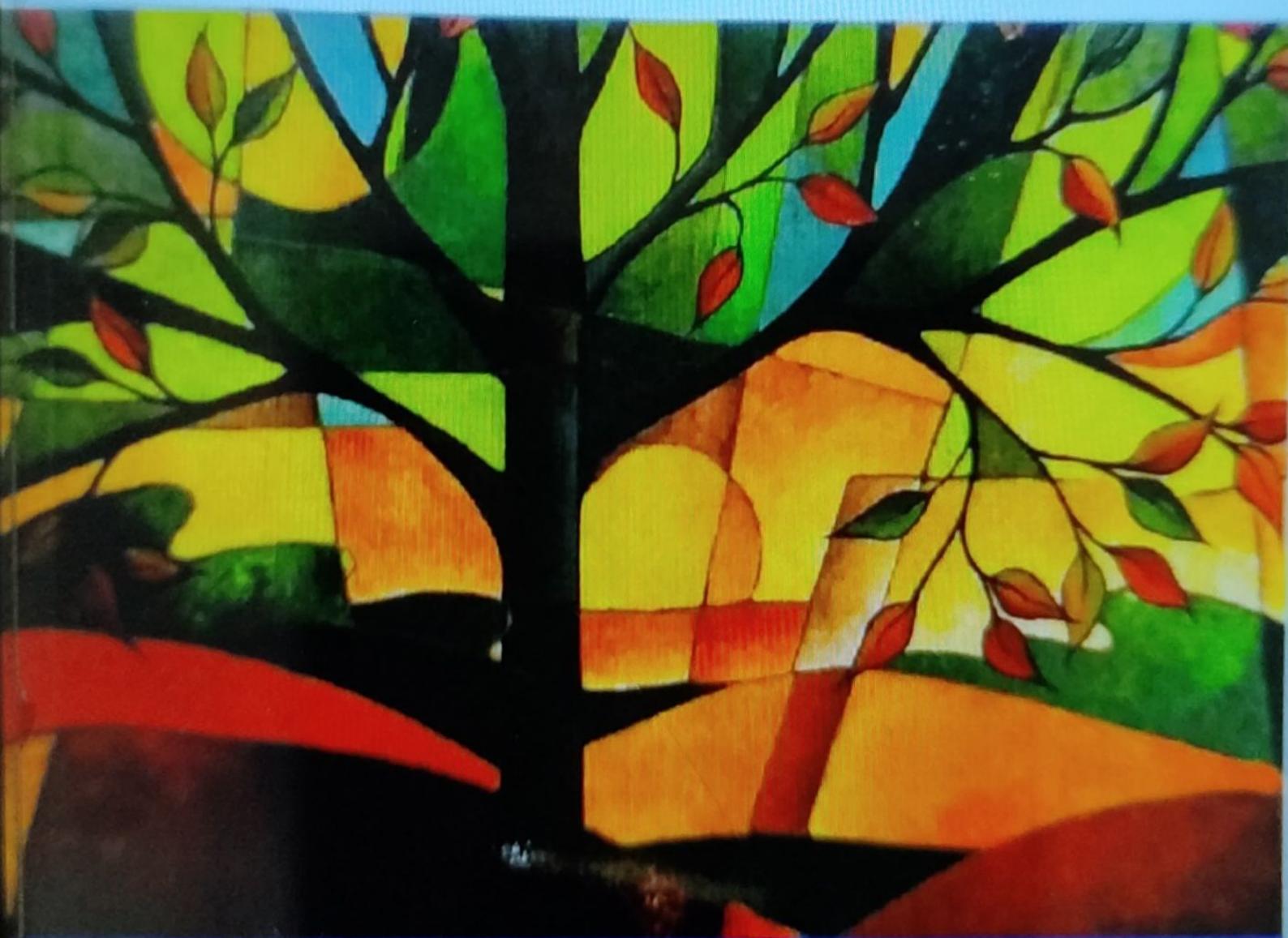
48 "પંચાયતી રાજમાં મહિલાઓની ભૂમિકા"	319
49 સ્ત્રીઓ અને પણત જાતિઓની સમસ્યાઓ સમાધાન માટેના પ્રયાસો	325
50 આદિવાસી સમાજમાં વિકાસની સમસ્યાઓ	331
51 ગુજરાતમાં શૈક્ષણિક વિકાસ :- અનુ.જનજાતિ ની સ્ત્રીઓ	338
52 અનુસુચિત જાતિઓ અને અનુસુચિત આદિજાતિઓના રાજ્યવાર	343
અક્ષરજાન ૬૨, ૧૯૯૯ - ૨૦૦૦	
53 :: બાળ મજૂરી - એક સામાજિક સમસ્યા ::	348
54 "પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોની શૈક્ષણિક સમસ્યાઓનો અભ્યાસ"	353
55 નકસલવાઈ - એક સમસ્યા	356
56 :- સ્ત્રીઓ અને ઘરેલું હિંસા :-	360
57 કુટુંબની સમસ્યા અને તેના ઉપાયો	360
58 વૃદ્ધાશ્રમમાં વસવાઈ કરતા અને કુટુંબમાં વસતા વૃદ્ધોનો સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ	364
59 "સામાજિક પ્રશ્નો અને પડકારોમાં અર્થશાસ્ત્રની ભૂમિકા "	369
60 વર્તમાન સમયમાં સ્ત્રી-ભૂણાહત્યા એક મોટી સમસ્યા તરીકે	373
61 આદિવાસીઓની આર્થિક સમસ્યાઓ અને સોસાયટી મુદ્દાઓ એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ	377
62 "શિક્ષણ અને સમાજ વચ્ચેનો સંબંધ	380
63 "શિક્ષણ અને સ્ત્રી સથકિતકરણ"	385
64 આર્થિક વિકાસમાં શિક્ષણનો ફાળો અને સમાજનો સહયોગ	389
65 બહુપલ્નીત્વ એક સમસ્યા કાલિદાસનાં નાટકોના આધારે	391
66 આતંકવાઈ : એક સમસ્યા	395
67 પર્યાવરણ પ્રદુષણ એક સમસ્યા	401
68 "સ્ત્રી-પુરુષ પરવરીશ અંગેના કોલેજ કરતી યુવતીઓના પિચારો"	407
69 " શહેરી ઉદ્યોગમાં કામ કરતી સ્ત્રીઓની સામાજિક પરિવર્તન અને સમસ્યાઓ"	414
70 પંચાલ જાતિનો સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ	420
71 (સ્ત્રીઓની જાતીય સત્તામણીની સમસ્ય)	423
72 " બાળ મજૂરી એક સમસ્યા તરીકે "	427
73 બેરોજગારી : એક સામાજિક સમસ્યા	432

74	સ્ત્રીઓની આરોગ્ય સંબંધિત સમસ્યાઓ	435
75	આદિવાસી વિસ્તારમાં ઔદ્યોગીકીકરના કારણે વસ્તી બંધારણમાં પરિવર્તન એક સમસ્યા	439
76	"આધુનિક સમાજનાં પડકારો" – કોમવાદ	445
77	Cast Problems and Issues of Society	446
78	સ્વર્ચતા અને શૌચાલય : એક સામાજિક પરિવર્તનના સાધન તરીકે	452
79	દલિત સાહિત્યમાં વિકાસશીલ દલિતચેતના	459
80	સામાજિક જાતીય સમસ્યા : એઈડિસ	463
81	સામાજિક ફાન્ટિના સંદર્ભમાં મૃચ્છકટિકમુ	466
82	નારીજીવનની સમસ્યાઓને તાગતી વાર્તાઓ	470
83	એસીડ એટેકની ઘટનાનું સામાજિક વિશ્લેષણ – કેસ સ્ટડી (કોલેજના વિધાર્થીઓના સંદર્ભમાં)	475
84	વિધાયિકાઓના વિકાસમાધનાસર્વ નાણાળા	484
85	ગુજરાતના આદિવાસી સમુદ્દરાયમાં શિક્ષણ અને સમસ્યાઓ	490
86	શૈક્ષણિક ગ્રંથાલયોમાં ગ્રંથાલય નેટવર્ક અને તેની સેવાઓ	495
87	પ્રાચીન ભારતની સમાજવ્યવસ્થા અને જાતિવાદ	495
88	વુધ્યોની સમસ્યા એક અભ્યાસ તરિકે	497
89	સ્ત્રીઓની બેવડી ભૂમિકા એક સમસ્યા તરિકે	497

કુ. અમિતાજ વિશેષ મિશન

અધ્યક્ષ ચિત્રપર્ણ એક લાભાદ્ય

સી. મંજુલાબેન અ. પટેલ

RET International Academic Publishing is a Worldwide Books & Journals publishing unit with ISBN No.(s) & ISSN serials having Powered by Rudra Edu. Trust (Regd.) The trust established having the objective of GLOBAL publication of books and Journals in all Subjects. We publish the books and Journals through our established peer reviewed channel.

Copyright ©2016
Inc. All Rights Reserved

First Edition
June: 2016

Price: ₹ 260 US \$ 4.0

Acquisition Edited by
RET International Academic Publishing
(A global platform for ISBN International publishing with editorial & publishing services unit)

Printed in India
ISBN: 978-93-85641-62-6

Publisher:
RET International Academic Publishing
Powered By: Rudra Education Trust (Regd.)
143, Gokuldham Society, Modhera Road, Village: Dediyanan
Dist. Mehsana 384002, Gujarat (India)
Website: www.raijmr.com
Mail id. editorraijmr@yahoo.com, editorraijmr@gmail.com
Cell No. +91 9824974994

ડૉ. અભિરાજ રાજેન્દ્ર મિશ્રની
ગાંધીકૃતિ 'ચિત્રપણી'
એક સમીક્ષા

લખિકા

પ્રો. ડૉ. મંજુલાબેન એ. પટેલ
અધ્યક્ષા, સંસ્કૃત વિભાગ,
શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આદર્સ કોલેજ, સત્યાસાંગ

ISBN: 978-93-85641-62-6

This Book was designed and published by
RET International Academic Publishing
Dediyanan (Mehsana)

RET International Academic Publishing

લેખક પરિચય

જન્મ તારીખ : ૦૭/૧૨/૧૯૬૭

શૈક્ષણિક લાયકાત : એમ.બે., એમ.ડિલ., પીએચ.ડી.

શૈક્ષણિક અનુભવ : શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજ્ઞપતિ આદર્સ કોલેજ,
સત્તલાસણામાં સંસ્કૃત વિષયના પ્રાધ્યાપક તરીકે
૨૧ વર્ષનો અનુભવ અને વિભાગાધ્યક્ષ તરીકેનો
અનુભવ

પુસ્તક પ્રકાશન : (૧) સુવેદમાં સોમવલ્લી

(૨) ભારતીય પુરાણો (સંપાદિત)

અન્ય વિશેષતાઓ : રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય કક્ષાના પરિસંવાદી,

કાર્યશિલ્પિર અને ADHIVESHIONઅધિવેશનમાં
રફ્થી વધુ સંશોધન તથા અભ્યાસ લેખોની પ્રસ્તુતિ

ડૉ. મંજુલાબેન એ. પટેલ

અધ્યક્ષા, સંસ્કૃત વિભાગ,
શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજ્ઞપતિ આદર્સ કોલેજ,
સત્તલાસણા.

₹ 260 US \$ 4.0

ISBN 978-93-8364162-6

9 789385 641626

RSET International Academic Publishing

Published By:

RSET International Academic Publishing

Powered By: Rudra Education Trust (Regd.)

143, Gokuldham Society, Mehsana-Nadirod Six Lane Highway

Mst. Mehsana 384002, Gujarat (India) Website: www.rajmst.com

Email id: editorialjmst@gmail.com Cell No. +91 98249 74994

ਪੰਖੀਆਂ ਗਾਵ ਛੇ

ਮਣਿਲਾਲ ਹ. ਪਟੇਲਨਾਂ ਗਿਤਕਾਵਾਂ

ਸੰਪਾਦਕੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਪਟੇਲ | ਅਮ੃ਤ ਯੋਧਰੀ | ਯੋਗੇਸ਼ਚੰਦ ਪਟੇਲ

Pankhio Gay Chhe

Lyrical Songs (Poems)

Edited by: Prashant Patel, Amrit Chaudhary and Yogesh Patel

Divine Publications, Ahmedabad

2017

ISBN: 978-93-5217-036-4

© કવિતાના કવિના, સમ્પાદનના સંપાદકોના

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૭

પ્રતિ : ૫૦૦

મૂલ્ય : રૂ. ૧૩૦.૦૦

પ્રકાશન વર્ષ : ૨૦૧૭

પ્રકાશક

દિવાઈન પબ્લિકેશન્સ

૩૦, બીજો માળ, કૃષ્ણ કોમ્પ્લેક્સ, જૂનું મોડલ સિનેમા, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૧

ફોન : ૦૭૯- ૨૨૧૬૭૨૦૦, મો. ૮૮૨૫૦ ૫૭૬૦૫

Email: divinebooksworld@gmail.com, Web: www.divinepublications.org

ગાઈપરોટિંગ/લે આઉટ :

દિયા અક્ષરાંકન, 'ચાવડા નિવાસ' વાસ્થા(બોરસાદ) ૩૮૮ ૫૪૦, મો. ૯૯૦૯૧ ૦૦૧૨૭

મુદ્રણ :

પુનિક ઓફસેટ, અમદાવાદ

અ નુ ક મ

ચોમાસુ	૧૩	સોળે આની વરસ	૩૫
મેર મૂર્છિ....	૧૪	બાકી સગપણ કાચાં	૩૬
પોતાપણાનું ગીત	૧૫	નથી કોઈની આણ	૩૭
સૈ મને ઘેલી કરી....	૧૬	હેલી	૩૮
પૂછે છે ધૂળ	૧૭	પટેલભાઈ	૩૯
બાને	૧૮	પટલાણીબાઈ	૪૧
કુડીનું ગીત	૧૯	પટલાણીનું ગીત	૪૩
આવશું	૨૦	કણબી કાવ્ય-૧	૪૪
ગામ જવાની હઠ છોડી છે	૨૧	કણબી કાવ્ય-૨	૪૫
પંખીઓ ગાય છે	૨૨	જાકારો	૪૬
છલકે તે નેવુ	૨૩	ચાડિયો-ખેતર-કણબી	૪૭
વેદનાની ઝૂપળ	૨૪	મુખીની છોકરીને	૪૮
એક ઝાડ ઝાગે	૨૫	મારું ગામ	૪૯
એકલતાનું ગીત	૨૬	પાલ્લા મારું ગામ સાંભરે	૫૨
જુદાઈનું ગીત	૨૭	આવશે	૫૫
તેર વરસની તરસ	૨૮	અવસર	૫૬
કુદરત	૨૯	સવાર	૫૭
જાકળ તડકો	૩૦	સીમમાં	૫૮
ઘાસની પ્રીત-૧	૩૧	બપોર	૫૯
ઘાસની પ્રીત-૨	૩૨	ઝતુલીલાનું પદ-૧	૬૦

જાતુલીલાનું ૫૮-૨	૬૧	
પ્રીતમ વહેલા આવજો	૬૨	સમી સાંજનો મેઘ
કોણ	૬૩	વિજોગાણ
જોયા કરીએ	૬૪	પ્રેમમાં પડેલી છોકરી
તમે-અમે	૬૫	ગામ કરમસદનો માણસ
મનસૂભા	૬૬	તિલક કરે સરદાર
પળને પૂછ	૬૭	●
મલક સાંભરે	૬૮	પરિશાષ : ૧ ગીત વિશે
ગમતીલું ગુજરાત	૭૦	પરિશાષ : ૨ ગુજરાતી ગીત

અર્પણ

શ્રી અમર ભટ્ટ (અમદાવાદ)

શ્રી સુરેશ જોધી (મુંબઈ)

- ને

RURAL DEVELOPMENT IN INDIA

ISSUSES AND CHALANGES

Editors :

Dr.Jayeshbhai N. Barot
Pro.Vajesinh K. Pagi
Dr.Vishnubhai R. Vankar

Dr.Kalpanaben B. Chaudhri
Dr.Dipikaben K. Rohit
Dr.Malaben D. Gamit

RURAL DEVELOPMENT IN INDIA
ISSUSES AND CHALANGES

સંપાદન : અમાજથાએ વિભાગ

પ્રથમ આવૃત્તિ : ડીઝેમબર ૨૦૧૮

પ્રત : ૫૦

૩૦૧.૦૮

PAR

૨૧૦૯૨

Vendor	માનનાન રાનન ખાન નાન
Bill No / Dt.	૩૧-૧-૧
Price	—
Accession No	૨૧૦૯૨
Sig of Librarian	—

ISBN : 978-93-84601-07-2

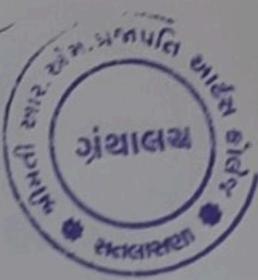
All rights reserved, no part of this book may be reproduced or utilized in any form or by any means electronic or mechanical including photocopy, microfilm, recording, email, web, publication or any information storage and retrieval system without the written permission of the copyright owners.

મુદ્રક :

કોહિનૂર પ્રિન્ટર્સ, સતલાયાળા॥

પ્રકાશક :

પ્રિન્સીપાલશ્રી,
શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આટ્ટર્સ કોલેજ, સતલાયાળા, જિ.મહેયાળા॥

અનુકૂળખિંકા

ક્રમ	વેખનું નામ	વેખક	પેજ નંબર
1	કૃષિ અર્થતંત્રની ગતિવિધિ	ડૉ. હરેશકુમાર એસ. જાલા	01
2	ગ્રામીણ વિકાસ અને શિક્ષણ	ડૉ. નિલેશ બારોટ	17
3	ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમ	ડૉ. જ્યાસિંહ બી. જાલા	28
4	ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસ અને સમાજશાસ્ત્ર : પ્રવાહો અને પ્રશ્નો	હરીશ દોશી	35
5	ગ્રામીણ સામાજિક સંસ્થાઓ	ડૉ. ચંદ્રિકા રાવલ	45
6	ગ્રામીણ સામાજિક સંસ્થાઓ પર સ્થળાંતરની અસર	ડૉ. શૈલજા ધૂવ	56
7	ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમો - એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ	ડૉ. પી. આર. ગવલી	63
8	ગ્રામીણ કુટુંબસંસ્થામાં બદલાતું વૃધ્ઘોનું સામાજિક આર્થિક સ્થાન	રબારી ભેમાભાઈ	69
9	ગુજરાત ગ્રામીણ વિકાસ કેન્દ્રે એક સમીક્ષા	દિનેશ એસ. ચૌધરી	75
10	ડૉ. બીમરાવ આંબેડકર અને સામાજિક ન્યાય	ડૉ. સોનલ પી. જોધી	82
11	ભારતમાં ગરીબી અને બેરોજગારીની સ્થિતિ	ડૉ. રમેશકુમાર આર. પટેલ	89
12	ભારતમાં ગ્રામીણ વિકાસ એક અભ્યાસ	ડૉ. સુરેશકુમાર સી. પટેલ	92
13	ગ્રામીણ સમુદ્દરોમાં સીમાન્ત અને નાના ખેડૂતોની સમસ્યા	ડૉ. માલાબેન ડી. ગામીત	99
14	ગ્રામીણ સમાજમાં વિવિધ સરકારી યોજનાઓની અસરો (સત્તલાસણા તાલુકાના સંદર્ભમાં)	રબારી નાગજી ભેરાભાઈ	102
15	ગ્રામીણ આટિવાસીઓની પાયાની સમસ્યાઓ	ડૉ. બી. એલ. પવાર	109
16	ગ્રામોધ્યારની પ્રવૃત્તિમાં ડૉ. આંબેડકરનું પ્રદાન	સુરેશભાઈ એચ. પટેલ	117
17	અભિજ્ઞાનશાકૃતલમાં વ્યક્ત થતું સમાજદર્શન	ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ	123
18	ગ્રામીણ આટિવાસી સમાજમાં શિક્ષણના કારણે આવેલુ પરિવર્તન	ડૉ. હરેશ એમ. ધોણા	128

ક્રમ	લેખનું નામ	લેખક	પેજ નંબર
19	સમાજજીવનનું પ્રતિભિલ કિલતા પત્રકરાત્મનો વ્યક્તિગતના સમાજજીવન સંદર્ભે અભ્યાસ	રાજેન્દ્ર જાની	134
20	વસ્તુ વિશ્વેષજ્ઞ : સતતાસત્તા તાલુકો દરા અને હિસા	પ્રા. સંગીતા પટેલ	142
21	મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગારી બાંધદરી અધ્યનિયમ - ૨૦૦૫ ની સર્વોત્તમા મુદ્દાઓ અને પડકરો	ડૉ. દિપકાર્થ જી. ભોય	152
22	ગ્રામીણ વિકાસમાં મહાત્મા ગાંધીજીનું યોગદાન	પ્રા. તેજાભાઈ એન. પટેલયા	159
23	ગ્રામીણ વિકાસની સમસ્યાઓ અને શક્યતાઓ	પ્રો. ઉમેદભાઈ એચ. પટેલ	163
24	ગ્રામ વિકાસમાં મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગારી બાંધદરી પોજનાનું મહત્વ	ડૉ. નેહલ બી. નિવેદી	168
25	ગ્રામીણ સમાજની અર્થવ્યવસ્થામાં રીતીઓની ભાગીદારી અંગે એક અભ્યાસ (માંડવ તાલુકના બે ગામના સંદર્ભમાં)	પ્રા. કલાવતીબેન ડૉ. ચૌધરી	171
26	ગ્રામ વિકાસની પ્રક્રિયામાં અવરોધક સમસ્યા બાળવન	ચેતનાંસિંહ જસવંતસિંહ સરવેયા	175
27	ગ્રામીણ કેને મહિલાઓનો રાજકીય વિકાસ (ભાવનગર કિલતાના ગ્રામીણ વિકાસના સંદર્ભમાં)	સોલંકી નાતાજે.	178
28	ગ્રામીણ અર્થવ્યવસ્થા : પ્રશ્નો અને પડકરો	પ્રા. ડૉ. વિષ્ણુ આર. વન્નકર	186
29	ભારતમાં ગ્રામીણ સમુદ્ધાય	રવિન્દ્રકુમાર પી. બારોટ	191
30	ગ્રામ ઉત્થાનમાં ગાંધીજીએ અભિગમની લૂભિકા	ડૉ. મૃગેશ એમ. નાયક	195
31	ગ્રામોદ્ઘારની પ્રવૃત્તિમાં ડૉ. આંબેડકરનું પ્રદાન	પ્રા. સુરેશનાઈ એચ. પટેલ	201
32	ગ્રામીણ સમુદ્ધાય : એક પરિચય	વાણીલા મેધાબેન જશવંતસિંહ	206
33	ગ્રામીણ મહિલાઓ અને ધરેલુ હિસા (કાઉન્સીલીગ ગ્રામીણ ગુજરાત)	સ્વીટ સક્સેના	212
34	ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમો	ડૉ. અશીષ જી. પટેલ	219
35	SOCIAL CHANGES IN RURAL INDIA	DR.JAYESH N.BAROT	225
36	Role of education in rural development	Dr. Dilip R. Amin	230

ક્રમ	લેખનું નામ	લેખક	પેજ નંબર
37	Rural Development Programme	Dr. Dipika Rohit	237
38	Importance of Agencies and Education in Rural Development	Nibedita Bhowmik	240
39	RURAL EDUCATION IN INDIA: ISSUES AND CHALLENGES	Deeya Mukharji	246
40	RURAL EDUCATION IN INDIA	Dr. Prakashchandra M Patel	251
41	VARIOUS AGENCIES FOR MAKING HIGHER EDUCATION QUALITATIVE IN INDIA	HARIKRASAD N. KAMOL	255
42	Rural Women's Health: Patterns, Issues and Challenges	GULSHAN SIHAG	263
43	Rural Areas of Jammu and Kashmir: A Study of Higher Education	Ishfaq Majid and Sheeraz Ahmad Sofi	272
44	A Study on Women Empowerment – Solution for Societal Economic Development of India	Dr. Chanduji P. Thakor	274
45	A Study on Rural Development in India: Indicators, Problems and Strategies	Dr. Kiran J. Patel & Mr. Parth M. Modi	282
46	A Study on Development and Enhancement of Weaker Sections of Society in Rural India	Dr. Hemant K. Patel	291
47	A Study on Gender Inequality – Problems and Concern of India	Mr. Mitulkumar M. Deliya	298
48	CRITICAL ISSUES OF INDUSTRIALIZATION IN RURAL AREAS	Dr. Manish M. Jansari	308
49	RURAL DEVELOPMENT IN INDIA: ISSUES AND CHALLENGES	AKANKSHA KUMARI	315
50	Rural education System in India	Rameshkumar K. Rohit	323
51	ગ્રામીણ વિકાસ કાર્ય એવ વીતિશી	ડૉ અગન્તુરમાઈ એ. પ્રજાપતિ	333

क्रम	लेखनु नाम	लेखक	पृष्ठ नंबर
52	ग्रामीण समाज संस्था : सामाजिक हकीकत (मुश्ति प्रेमचंद के कथासाहित्य के संदर्भ में)	प्रा.डॉ. विनोदचंद्र जी. चौधरी	338
53	ग्रामीण समाजमे स्त्रीयोकी समस्या	डॉ. के. एस. जादव	342

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ.ઉ.ગુ. ચુનિ. પાટણ આયોજિત
એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં રજૂ થયેલ બીજૃપ આખ્યાન

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર એક બહુમુખી પ્રતિભા

● સંપાદક ●

ડૉ. જ્યેશ એન. બારોટ

● વક્તા ●

કિશોર મકવાણા

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર
એક બહુમુખી પ્રતિભા

Dr. Babasaheb Ambedkar
Ek Bahumukhi Pratibha

©ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર

હેમ.ઉ.ગુ.યુનિ., પાટણ

સંપાદક : ડૉ. જયેશ અન. બારોટ

ચેર પર્સન, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

પ્રકાશન : ૧૪ એપ્રિલ, ૨૦૧૮ (ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર જયંતિ)

આવૃત્તિ : પ્રથમ

ISBN : 978-93-84601-05-8

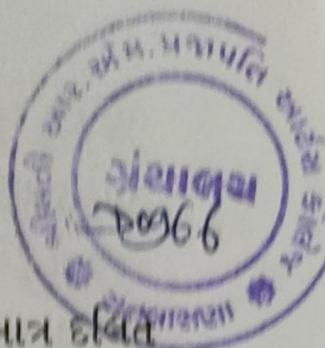
પ્રત : ૫૦૦

મુદ્રક : પ્રચાર પ્રિન્ટોરીયમ, વિસનગર

પ્રકાશક : ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ
રાજમહેલ રોડ, પાટણ - ૩૮૪૨૬૫

Vendor	રૂ. ૫૫૨
Bill No / Dt	—
Price	—
Accession No.	૨૦૯૬૬
Sign of Librarian	R

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર એક બહુમુખી પ્રતિભા

ડૉ. બાબાસાહેબ ભીમરાવ આંબેડકરને અમના સમર્થકો માત્ર દર્શિત નેતા અને બંધારણ નિર્માતા તરીકે જ ઓળખે છે. અન્ય લોકો પણ અમને દલિત નેતા અને બંધારણના નિર્માતા તરીકે જ ઓળખે છે પરિણામે આ મહાન અને વૈચિક વ્યક્તિની ઓળખ એક ચોક્કસ કુંડળામાં કેદ થઈ ગઈ. વાસ્તવમાં ડૉ. બાબાસાહેબનું વ્યક્તિત્વ બંને ઓળખથી ઘણું વિરાટ અને ઉત્તુંગ હતું. એ અર્થશાસ્ત્રી હતા. એ સમાજશાસ્ત્રી હતા. એ ઇતિહાસકાર હતા. એ વિદેશ નીતિ-રીતિના તજજ્ઞ હતા. એ રાષ્ટ્રપ્રહરી હતા. એ કાયદાવિદ હતા. એ મજદૂર પ્રશ્નોના મર્મજ્ઞ હતા. એ ધર્મજ્ઞાતા હતા. એ શ્રમિકોના તારણહાર હતા.

એ લેખક હતા. એ પત્રકાર હતા. અને એ શ્રેષ્ઠ કેળવણીકાર-પ્રોફેસર પણ હતા. એ નારી સશક્તિકરણના પ્રખર હિમાયતી હતા. ડૉ. બાબાસાહેબના વ્યક્તિત્વના આવા અનેક પાસા પૈકી કોઈ એકને પકડીને તમે ડૉ. બાબાસાહેબને જાણવાનો પ્રયત્ન કરો તો અમની ઓળખ અધૂરી જ લાગે. આવા સમયમાં આ વિરાટ વ્યક્તિત્વના મહાનાયકને જાણવાનો ઉપક્રમ ‘હેમચંન્દ્રાચાર્ય દક્ષિણ યુનિવર્સિટી’ ની ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર દ્વારા આયોજિત રાષ્ટ્રીય સેમિનાર થકી હાથ ધરાયો છે એ અભિનંદનીય છે. વિષય પણ ખૂબ પ્રેરક રાખ્યો છે : ‘IDEOLOGY OF DR. B. R. AMBEDAKAR’ આજે દિવસ દરમિયાન ગુજરાતભરમાંથી આવેલા વિદ્યાર્થીઓ સેમિનારમાં ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરના વિવિધ પાસા પર પોતાના પેપર રજૂ કરશે જ. હું ખૂબ ઢૂંકમાં ભારતના આ મહાન રાષ્ટ્રપુરુષના જીવન દર્શાનનો આધ્યો પરિચય કરાવવાનો પ્રયત્ન કરીશ. કારણ કે અમના પૂર્ણ જીવન અને વિચારોને આપણે જાણવા હોય તો સપ્તાહ બેસાડવી પડે ! બાબાસાહેબના જીવનનો વિશાદ અભ્યાસ કરીએ ત્યારે અમના જીવન પ્રવાહના પાંચ વળાંકો જોઈ શકાય છે. જીવનના પ્રારંભમાં જ્ઞાન સાધના, ત્યારપછી અસ્પૃશ્યતા અને સામાજિક વિષમતા સામે સમતા માટેનો સંઘર્ષ, ત્રીજો વળાંકું છે લોકશાહીના પ્રહરી તરીકે, એ પછી આવે છે ભારતીય બંધારણ નિર્માતા તરીકેની

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,
હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ. પાટણ આયોજિત
એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં રજૂ થયેલ
પેપર / લેખનો સંગ્રહ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરની
સામાજિક વિચારધારા
Social Ideology of
Dr. B.R. Ambedkar

● સંપાદક ●
ડૉ. જ્યેશ અન. બારોટ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરની સામાજિક વિચારધારા

Social Ideology of
Dr. B.R. Ambedkar

© ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ.યુનિ., પાટણ

સંપાદક : ડૉ. જયેશ એન. બારોટ

ચેર પર્સન, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

પ્રકાશન : ૧૪ એપ્રિલ, ૨૦૧૮ (ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર જયંતિ)

આવૃત્તિ : પ્રથમ

ISBN : 978-93-84601-12-6

પ્રત : ૩૦૦

મુદ્રક : પ્રચાર પ્રિન્ટોરીયમ, વિસનગર

પ્રકાશક : ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

રાજમહેલ રોડ, પાટણ - ૩૮૪૨૬૫

ગુજરાત

અનુકાણા

		નંબર
	કમ વિષય	
1	Dr.Bhimrao Ambedkar Social Reformer Of Dalit Dr. Jayesh N. Barot	9
2	Dr. Ambedkar's and Democracy Dr. Rita H. Parekh	12
3	“The Architect of Indian constitution: Dr. B.R. Ambedkar” Jayeshkumar Shivrambhai Mali	18
4	Constitution Maker Or Just A Prototypical In Todays India Nisha Singh, Mohini Awasthi, Jimit Thakkar	22
5	The Vision and Mission for Social Justice by Dr. Babasaheb Ambedkar Dr. Naresh A. Parmar	27
6	“The Right to Health in the Constitution of India” Dr. K. K. Patel, Dr. Bhupinder, Dr. Kinjal Jamı	34
7	“Dr. B. R. Ambedkar views on Human rights of Women in India” Prof. Nimesh Bhojak	39
8	Dr. Ambedkar's Perception of Human Rights Dr. Niketa D. Raval	46
9	The Role of Dr. B. R. Ambedkar in Making of the Indian Constitution Dr. Binalben Sanjaykumar Patel	54
10	“Dr. B.R. Ambedkar’s Constitutional Vision” Dr Smita B. Vyas	60
11	Gender Discrimination: A glance on Constitution Dr. Kinna Chadokia	65
12	Right to Education in India: Issues, Challenges and Solution in Constitutional Perspective Dr. Nitin Vyas	71

13	The Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act, 2013: A Constitutional Overview Mr. Bharat M. Patel	75
14	"Dr. B.R. Ambedkar, the Leader of Voiceless - A Dream of Casteless Social System unfulfilled, yet the legacy remains" Shrenik Dilipbhai Shah	81
15	Dr. Ambedkar and Social Justice Dr. Meena D. Agrawal	87
16	"Dr. Ambedkar's Idea of Constitutionalism" Dr. Hemant K. Patel	93
17	"Annihilation of Caste: Some Reflections" Dr. Soniya Jaydevbhai Joshi	99
18	Constitution of India And Social Justice Prof. Sunita R. Chauhan	106
19	समाज तथा राजनीति का अंबेडकर के प्रति दृष्टिकोण डॉ. के.एस.जादव	112
20	क्षत्रिय समाज के विद्यार्थीयों की शैक्षिक स्थिति-एक अभ्यास डॉ. पत्रलेखा ए. बारड, प्रशांतकुमारसिंह असिस्टेंट प्रोफेसर	117
21	ડा. आंबेडकर અને સામાજિક સંસ્થાઓ ડा. સંગીતા પટેલ	121
22	કચડાયેલો વર્ગ અને બાબાસાહેબ આંબેડકરના વિચારો ડॉ. ભાનુભાઈ રોહિત	127
23	યુગ પુરુષ ડા. બી.આર. આંબેડકર વંદનાબેન ત્રિભોવનભાઈ રાઠોડ	133
24	ડૉ. બાબા સાહેબ આંબેડકર અને સમાજ સુધારણા ડૉ. દીપીકાબેન કે. રોહિત	140
25	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરનું સામાજિક પ્રદાન ડૉ. સંગીતા અન. બફોંગ્રા	144

26	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર અને ભારતીય બંધારણ નિર્માણ સભાની રચના અને ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર પ્રો. વિહુલભાઈ કે. વળકર	149
27	સામાજિક ક્ષેત્રે મહિલા સશક્તિકરણમાં ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરના વિચારો પ્રજાપતિ રાજેશકુમાર ગોરધનભાઈ	156
28	ભારતીય બંધારણના પિતા ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકર પ્રજાપતિ વિજયકુમાર દીશ્વરભાઈ	164
29	ભારતીય બંધારણના ઘડકૈયા ડૉ. બી. આર. આંબેડકર પ્રા. કનુભાઈ એમ. વળકર	168
30	ડૉ. આંબેડકરના સામાજિક વિચારો ભારતીય બંધારણ જાદવ દિવ્યાબેન પ્રવિષાભાઈ	176
31	ડૉ. બી.આર. આંબેડકરના વિચારોમાં સામાજિક જ્યાય એક અધ્યયન સેનમા કૌશિકકુમાર જે.	183
32	રાષ્ટ્ર નિર્માણમાં ડૉ. બાબાસાહેબનું પ્રદાન તેરૈયા રાજેશકુમાર રમણીકલાલ	190
33	“ભારતીય સમાજની સામાજિક એક્તા અને સમાનતામાં ડૉ. આંબેડકરનું યોગદાન” ડૉ. લીલાબેન એમ. સ્વામી	197
34	ડૉ. બી.આર. આંબેડકરનું સામાજિક દર્શન પ્રા. રચના એમ. વર્મા	202
35	ભારતના બંધારણ દ્વારા અનુસૂચિત જાતિમાં આવેલ પરિવર્તન ડૉ. ગાજેન્ડ્ર પી. શ્રીમાળી	210
36	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરનું બાળપણ કાન્નિનાં પગારણ પ્રો.ડૉ. શૈલેષ કે. જોધી	216
37	ભારતીય નારીવાદી વિચારક ડૉ. આંબેડકર પ્રો. દિપ્તીબેન જી. નિમાવત	221

39	ભારતના બંધારણ કારા અનુસૂચિત જાતિઓમાં આવેલું શૈક્ષણિક પરીવર્તન	226
	પ્રા. ડૉ. પ્રિયકાન્ત આર. શ્રીમાળી	
40	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરના સામાજિક સુધારણા	230
	પ્રો. દિલીપસિંહ ટી. પરમાર	
41	ભારતીય સમાજના પ્રશ્નો અને ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર	233
	ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ	
42	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર અને ભારતીય બંધારણના વિચારો	242
	ડૉ. લલીતભાઈ એસ. પટેલ	
43	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર જીવન દર્શાનનું	247
	ડૉ. પ્રકાશ પી. પરમાર	
44	કુટુંબ સંસ્થામાં મહિલાઓના સ્થાન અંગો	252
	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરના વિચારો	
	પ્રા. ડૉ. વિષ્ણુ આર. વણકર	
45	માનવ અધિકાર અને સામાજિક વ્યવસ્થા	256
	ભાગીવકુમાર એચ. જોખી	
46	હિન્દુ ધર્મ અને ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર	264
	રાજેશવકુમાર એમ. ચૌહાણ	
47	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરના માનવ અધિકાર અંગોના વિચારો	268
	સંદીપ એચ. સચિલા તથા ભરત કે. બરંડા	
48	માનવ અધિકાર અને સામાજિક વ્યવસ્થા	271
	દરજુ રીંકુ મુકેશભાઈ	
49	ડૉ. ભીમરાવ આંબેડકરની ભારતીય ટપાલ-ટિકિટોનું મહિન્ય	276
	પરેશ પટેલ	
50	અસ્પૃષ્ટતાના સંઘર્ષ સાથે ગાળેલું જીવન	280
	ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર	
	વાલભીયા આરીફ ફુસુફુભાઈ	
51	ગાંધીજી અને આંબેડકરના વિચારોનો	284
	ગુજરાતી સાહિત્ય પર પ્રભાવ	
	ડૉ. યોગોશચંદ્ર પટેલ	

ભારતીય નાટ્ય સાહિત્ય-૨

સંપાદકો

પ્રા. વિરેન્દ્રસિંહ એચ. પરમાર ડૉ. યોગેશ પટેલ

પ્રા. દિલીપસિંહ ટી. પરમાર ડૉ. મનીષ યોધરી

Bhartiya Natya Sahitya-2

Edited by : Virendrasinh Parmar, Dilipsinh Parmar,
Yogesh Patel, Manish Chaudhari
2019

ISBN : 978-93-84601-10-2

© પ્રિન્સિપાલ, શ્રીમતી આર.એમ.પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કોલેજ, સત્લાસણા
© લેખના જે-તે લેખકોના

સંપાદન : ગુજરાતી વિભાગ

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૯

પ્રતિ : ૧૦૦

પ્રકાશક :

પ્રિન્સિપાલ,
શ્રીમતી આર.એમ. પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કોલેજ, સત્લાસણા,
જિ. મહેસાણા-૩૮૪૩૩૦

ટાઈપ સેટિંગ : રણજિત રાવત

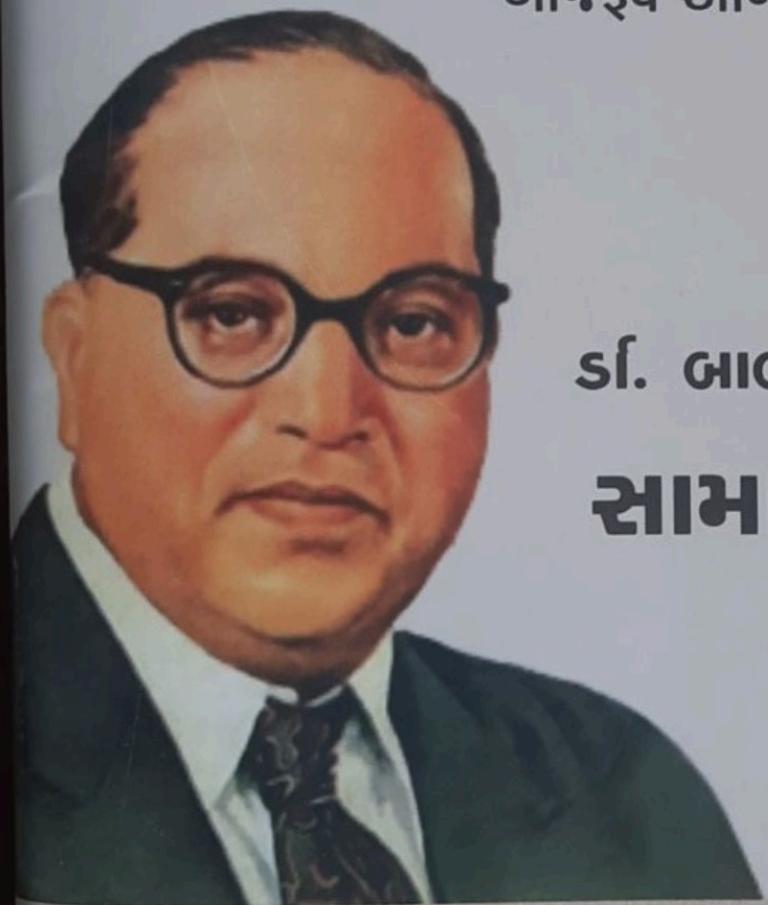
મુખ્યપૂર્ણ સંજાળ અને મુદ્રક :
કોઇનૂર પ્રિન્ટર્સ, સત્લાસણા

અનુકૂળમાણિકા

૧	નાટકમાં કથ્ય, કથન અને અભિવ્યક્તિ	ડૉ. ભરત સોલંકી	૧
૨	શ્રેષ્ઠ મૌલિક પ્રહસન-નાટક : મિથ્યાભિમાન	ડૉ. કિશોરસિંહ એ. પરમાર	૫
૩	'મિથ્યાભિમાન' નાટકના નાયક જીવરામ ભાડુ	ડૉ. યોગેશ પટેલ	૧૦
૪	પ્રાચીન ગુજરાતનું નાટ્ય સાહિત્યઃ	પ્રા. બાવેશ. એમ. ચૌધરી	૧૪
૫	સોલંકીકાલીન નાટકોમાં ભારતીયતાઃ	પ્રા. કલ્પેશ. પી. ચૌધરી	૧૭
૬	સમાજ સુધારાલક્ષી ગુજરાતી નાટકો	પ્રા. ભરત વી. ખેની	૨૦
૭	'લલિતાદુઃખદર્શક' નાટકમાં સામાજિકતા	પ્રા. ડૉ. મીનાકુમારી બી. પટેલ	૨૬
૮	સામાજિક નાટક લેખે 'લલિતાદુઃખદર્શક' એક અભ્યાસ	પ્રા. સવિતા પટેલ	૨૮
૯	રાઈનો પર્વત નાટકમાં સમાજદર્શન	ડૉ. સી. એલ. પંચોલા	૩૩
૧૦	'રાઈનો પર્વત'માં નિરૂપિત નારી ઉત્કર્ષના ઘ્યાલો	ડૉ. પ્રવીણ વાઘેલા	૩૬
૧૧	સમાજિના શ્રેય માટે વ્યક્તિગત પ્રેરણનો ભોગ : 'પુરંદર-પરાજય'	પ્રા. ડૉ. ભગવાન એસ. ચૌધરી	૪૦
૧૨	સ્વાતંખ્રોત્તર યુગના નાટકોમાં પ્રેમ અને વિવાહનાં અનેકવિધ ક્ષેત્રો	ડૉ. ધર્મન્દ્રસિંહ એમ. વાઘેલા	૪૩
૧૩	ચં.ચી. મહેતાના નાટકોમાં ઝી-પાત્રો	ડૉ. મનીષ બી. ચૌધરી	૪૦
૧૪	ચીનુ મોહાનાં એકાંકીમાં મિથનો વિનિયોગ	ડૉ. બિપિન ચૌધરી	૫૬
૧૫	'ખુલ્લાં બારણાં' કૃતિ સમીક્ષા	પ્રા. એ.એસ. રાઠવા	૬૧

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,
હેમ.ઉ.ગુ. ચુનિ. પાટણ આયોજિત
એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં રજૂ થયેલ
બીજરંપ આખ્યાન

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર
સામાજિક પ્રદાન

● સંપાદક ●
ડૉ. જયેશ અન. બારોટ ● વક્તા ●
ડૉ. રમેશ મકવાણા

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર
સામાજિક પ્રદાન

Dr. Babasaheb Ambedkar
Samajik Pradan

©ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર

હેમ.ઉ.ગુ.યુનિ., પાટણ

સંપાદક : ડૉ. જયેશ અન. બારોટ

ચેર પર્સન, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

પ્રકાશન : ૨૬ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૮

આવૃત્તિ : પ્રથમ

ISBN : 978-93-84601-11-9

પ્રતિ : ૫૦૦

મુદ્રક : પ્રચાર પ્રિન્ટોરીયમ, વિસનગર

પ્રકાશક : ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ
રાજમહેલ રોડ, પાટણ - ૩૮૪૨૬૫

સંપાદકીય

હેમચંત્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી પાટ્થે, કો. બાલાસાહેબ ચેર લારી

પુસ્તક રૂપે પ્રકાશિત કરતાં હું આનંદ અને ગૌરવની લાગણી ઉદ્ભવ છે. કો.

બાલાસાહેબના સામાજિક પ્રદાનના સંદર્ભે સમાજના વિવિધ ક્ષેત્રોમાં તેઓએ કરેલા

કાર્યો અને પ્રયત્નોને પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં ઊજાગર કરવાનું પર્યોજન રહ્યું છે. રાષ્ટ્રપુરુષ

પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં રજુ કરવામાં આવ્યું છે. કો. બાલાસાહેબનું સમાજ આપણું તહેરસ્થ

સમાજના નિર્માણની વિશ્વાસ્યાં બચાવ્યું છે. પ્રસ્તુત બીજું રૂપ વક્તવ્ય ને પુસ્તકરૂપે પ્રકાશિત

કરવા સતત પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન અને માર્ગદર્શન આપવા બદલ સન્માનીય કુલપતિશ્રી

પ્રો. બી.એ. પ્રજાપતિ સાહેબને હૃદય પૂર્વક આભાર વક્ત કરું છું.

યુવાચી ચાહેર સૌ જિશાસુઓ અને અભ્યાસુઓ સંશોધકો માટે પ્રસ્તુત પુસ્તક

ચોક્કસ ઉપયોગી નિવડશે તેવો વિશ્વાસ છે.

૧. જરૂરી અને ઉચ્ચેરણ

પ્રસ્તાવના :

ભારતના છલ્લા ૧૦૦ વર્ષના દીતિહાસમાં અનેક મહામાનવો નોંધ્યા છે.

અન્યાંથી નામોની એક નાની પાઈમાં રામદ્યા, વિવેકાંદ્ર, રમેશ મહર્ષિ જેવા

ધાર્મિક નેતાઓ અને સામાજિક સુધારકો; ઉલ્લંઘન, ગાંધી, નાન્કુ, સુભાષંદ્ર બોધ

અને સાવરકર જેવા રાજકારણથી અને સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓ અને ટાગોર જેવા

કવિઓનો સમાવેશ થાય. આ પાઈમાં અમયાર દીતે લાંબી થઈ રહ્યે છે. કો.

આંબેડકર આવા મહામાનવોની યાદી નિસંશપણે અંજોડ સ્થાન મેળવી શકે છે.

તેમને માત્ર પદ્ધતિ વળોના મહાન પુરસ્કર્તા અને ભારતીય બંધારણના ધરવ્યા

જ ન ગણવા જોઈએ. પણ મહાન વિદ્વાન અને બુદ્ધિજીવી, દિક્ષાધકાર,

રાજકારણી, મજૂર નેતા અને ધાર્મિક નેતા પણ ગણવા જોઈએ. તેમના સમયના

મહાપુરુષો સ્વાતંત્ર્ય સંગ્રહે તેમના જીવનને વળાંક આપ્યો હતો ન્યા સુધી

દીતિહાસની પેદશ હતા અને તેમણે જ પછી દીતિહાસને વળાંક આપ્યો હતો.

દીતિહાસ મનુષ્યને ધરે છે કે મનુષ્ય દીતિહાસ ધરે છે એ વિશે વિદ્વાનોમાં માતલેદ

ધીર શકે છે પરંતુ આંબેડકર જેવા ધરા એમ માનતા જ નથી કે મનુષ્યની નિયતિ

એતિહાસિક પ્રક્રિયાનાં અવૈપક્ષિક પરિબળીથી ધરાય છે. આવા મનુષ્યો આભિધ્યાતી

ધીતિહાસ ને સમજવા માટે જીંભણો પોતાના યુગ ઉપર પ્રભાવ પડ્યો છે એવાં

દોકના જીવનના દીતિહાસની ઉપર દિલ્લિપત કરવા જોઈએ. દીતિહાસ અને

જીવનનો દીતિહાસ પરસ્પર પૂર્ક છે તે એકબીજાથી અલગ પાડી રહાય તેમ નથી.

વળી, જીવનના દીતિહાસનો અભ્યાસ કરવો એટલે જીનમ્યી મૃત્યુ સુધીના

માનવિકાસનો અભ્યાસ કરવો. મનુષ્યના વ્યક્તિત્વનો વિકસ જીવશાસ્ત્રીય

દેખાતી અને જીવિકાસી પેદશ છે, અને એતિહાસિક તથા સામાજિક પરિબળો

બાબત પર અસર કરે છે. માનવજીવન વિશેનો મનોવિકાસનીનો દ્વિદ્ધિકોશ ભષાતર,

ધ્યાલ અને પ્રેરણાના તંત્ર હાચા વ્યક્તિ 'બનવા'ની પ્રક્રિયા પર ભાર મુકે છે.

કારણ તે અંદરથી ઉભી થતી જરૂરિયાતો અને બહારથી ઉભા થતાં સામાજિક

ભાષાઓ સાથે સુમેળ સાખ્યાના વ્યક્તિત્વના પ્રયાસને વિકસાવે છે. મનુષ્ય પોતાના

જીવનના અનુભવો હારા વિક્ષે છે. તે કોણ છે અને જીવનમાં તના મુખ ધ્યા

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ. ઓ.ગુ. ચુનિ. પાટથા આયોજિત
એક દિવસીય રાષ્ટ્રીય સેમિનારમાં રજૂ થયેલ પેપર / લેખનો સંગ્રહ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરની વિચારધારા

• સંપાદક •
ડૉ. જ્યોશ એન. બારોટ

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકરની વિચારધારા

Dr. Babasaheb Ambedkar ni Vichardhara

301.08
PAR

20962

© ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ.યુનિ., પાટણ

સંપાદક : ડૉ. જયેશ એન. બારોટ

ચેર પર્સન, ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર,

હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

પ્રકાશન : ૧૪ એપ્રિલ, ૨૦૧૮ (ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર જયંતિ)

આવૃત્તિ : પ્રથમ

ISBN : 978-93-84601-04-1

પ્રતિ : ૫૦૦

મુદ્રક : પ્રચાર પ્રિન્ટોરીયમ, વિસનગર

પ્રકાશક : ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર, હેમ.ઉ.ગુ. યુનિ., પાટણ

રાજમહેલ રોડ, પાટણ - ૩૮૪૨૬૫

ગુજરાત

Vendor	ડૉ. જયેશ એન. બારોટ
Bill No / ID	—
Price	—
Accession No.	20962
Signature of Librarian	R

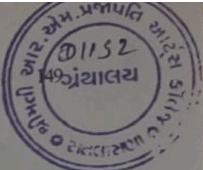
અનુક્રમણિકા

કમ વિષય

1. Gender Injustice: The Ugly Face of The Society Dr. Smita B. Vyas	8
2. Babasaheb Bhimrao Ambedkar A Versatile Personality Dr. Jayesh N. Barot	11
3. "Social Ideology of Dr. B.R Ambedkar" Dr. Bharatbhai M. Patel	17
4. Revisiting Ambedkar His Conversion To Buddhism Mr. Dhaval Kumar Makwana	25
5. Dr. Ambedkar's Vision For Women Empowerment Prof. Babubhai Jesangbhai Chaudhari	36
6. "Dr. Babasaheb Ambedkar's Efforts For Women powerment; With Special Reference to Maternity Benefits To Indian Women" Dr K.K.Patel & Dr Kinjal Jani	44
7. Social Justice in India: Ambedkar's contribution Dr.Ashok B.Purohit	50
8. Women Rights In The Context of Human Rights Dr. Hardikkumar A. Patel	58
9. Constitutional Provisions for Empowerment of Women Dr. Hemant K. Patel	62
10. Constitutional Perspective and Dr. Ambedkar Dr. Kinna Chadokia	68
11. Parliamentary Democracy and Dr. Ambedkar Dr. Nitin Vyas	74
12. Different Facets of Human Rights Violation in India and the Constitutional Remedies as seen in the Indian Constitution Mr. Salu D' Souzaa	78
13. Dr.B.R. Ambedkar's Ideas on Social Justice Dr. Vinodkumar K. Satyapal	89

14. History & Development of Human Rights in Indian	
Mr. Rathod Yshpalsinh Vijaysinh	93
15. Dr. B.R.Ambedker –A Multidimensional Personality”	
Dr. Khushbu M. Swami	100
16. Dr. B. R. Ambedkar ideas on Education with reference to Women Empowerment	
Prof. Nimesh Bhojak & Mrs. Kessa Bhadiyadara	105
17. आधुनिक सभ्यता के वास्तुकार : डॉ. अंबेडकर प्रि. डॉ. एल.एस पटेल	111
18. डॉ. बाबासाहब अंबेडकर और सामाजिक न्याय डॉ. के.एस. जादव	116
19. मानवता के पक्षघर – डॉ. अंबेडकर डॉ. रीटा एच. पारेख	122
20. “संविधान के निर्माता डॉ. अंबेडकर” डॉ. भरतकुमार एम. सुथार	127
21. सामाजिक समस्ता के आन्दोलक : डॉ. अंबेडकर प्रो. संदीप वी. सग्राट	131
22. “मुंशी प्रेमचंद के कथासाहित्य में अंबेडकर के विचार” डॉ. विनोदचंद्र जी. चौधरी	134
23. राष्ट्रीय एकता अने विकासमां डॉ. बी.आर. अंबेडकरनी भूमिका डॉ. लीलालेन एम. स्थामी	139
24. डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर अने वर्तमान जाति व्यवस्था प्रो. देवसिंह बी. राठवा	144
25. “डॉ. अंबेडकरनी विचारधारमां मानवतावाद” प्रो. रमेशभाई बी. श्रीमाणी	152
26. डॉ. भीमराव अंबेडकर अने सामाजिक न्याय डॉ. सोनल पी. जोधी	156
27. जी. सशक्तिकरण विष्णे डॉ. अंबेडकरना विचारो प्रो. रघुनानुकुमारी एम. वर्मा	163
28. भारतीय महिला स्थानंत्रय अंगे डॉ. अंबेडकरना विचारो डॉ. सुरेशभाई जी. गामीत	170

29. महिला सशक्तिकरण अने डॉ. अंबेडकरनी विचारधारा रघुनानुकुमार पी. बारोट	174
30. नारी सशक्तिकरण अंगे डॉ. अंबेडकरना विचारो प्रा. प्रवीणकुमार राठोड	178
31. महिला सशक्तिकरण अने डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर प्रो. विष्णुभाई के. वणकर	183
32. बाबासाहेब अंबेडकर अने सामाजिक न्याय जगदीश एम. देसाई	190
33. ✓ डॉ.अंबेडकर मानव समाजना उत्त्वर्याइक महापृष्ठ डॉ. विष्णुभाई आर. वणकर	198
34. डॉ.बाबासाहेब अंबेडकरनु सामाजिक मदान हिरेन जे. बारोट	204
35. डॉ. अंबेडकर अने प्रवर्तमान दलित समाज परेशकुमार ए. श्रीमाणी	209
36. बंधारणीय जोगवाईओ अने मानव अधिकारो प्रो. नटवरलाल एम. पटेल, डॉ. सुधीरभाई एन. पटेल	213
37. डॉ. बाबासाहेब अंबेडकरनी जुवनयात्रा डॉ. दी.ज्ञ. गायकवाड	220
38. डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर अने वर्तमान ज्ञाति व्यवस्था डॉ. दीपिकालेन के.रोहित	225
39. डॉ. बी.आर.अंबेडकरनो दलितोत्कर्ष पुरुषार्थ... सामाजिक न्यायना संदर्भ प्रो. अधिन जे. चौधरी	229
40. डॉ.बाबासाहेब अंबेडकर अने गी सशक्तिकरण मीना हिरवाणीया	234
41. भारतनु बंधारण अने मानव अधिकारो टीनालेन जे. लिम्बारीया	241
42. “बाबासाहेब अंबेडकर अने पुना करार एक अद्ययन” सेनमा कौशिककुमार जे.	245
43. सामाजिक न्याय अने डॉ. अंबेडकर हिना जे. रावल	253

156

13	The Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act, 2013: A Constitutional Overview Mr. Bharat M. Patel	75
14	"Dr. B.R. Ambedkar, the Leader of Voiceless - A Dream of Casteless Social System unfulfilled, yet the legacy remains" Shrenik Dilipbhai Shah	81
15	Dr. Ambedkar and Social Justice Dr. Meena D. Agrawal	87
16	"Dr. Ambedkar's Idea of Constitutionalism" Dr. Hemant K. Patel	93
17	"Annihilation of Caste: Some Reflections" Dr. Soniya Jaydevbhai Joshi	99
18	Constitution of India And Social Justice Prof. Sunita R. Chauhan	106
19	समाज तथा राजनीति का अंबेडकर के प्रति दृष्टिकोण डॉ. के.एस.जादव	112
20	क्षत्रिय समाज के विद्यार्थीयों की शैक्षिक स्थिति-एक अभ्यास डॉ. पत्रलेखा ए. वारड, प्रशांतकुमारसिंह असिस्टर प्रोफेसर	117
21	डॉ. अंबेडकर अने सामाजिक संस्थाओं डॉ. संगीता पटेल	121
22	कथायेलो वर्ग अने बाबासाहेब अंबेडकरना विचारों डॉ. भानुभाई रोहित	127
23	युगा पुरुष डॉ. बी.आर. अंबेडकर वंदनाभेन अभिवनभाई राठोड	133
24	डॉ. बाबा साहेब अंबेडकर अने समाज सुधारणा डॉ. दीपीकाभेन के. रोहित	140
25	डॉ. बाबासाहेब अंबेडकरनुं सामाजिक प्रदान डॉ. संगीता अेन. बकोत्रा	144

26	डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर अने भारतीय बंधारणा निर्माण अभानी रचना अने डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर भ्र. विकलभाई के. वणाकर	156
27	सामाजिक क्षेत्र महिला सशक्तिकरणमां डॉ. बाबासाहेब अंबेडकरना विचारों प्रशापति राजेशकुमार गोरखनभाई	164
28	भारतीय बंधारणा पिता डॉ. भीमराव अंबेडकर प्रशापति विजयकुमार ईश्वरबाई	168
29	भारतीय बंधारणा घटदैया डॉ. बी. आर. अंबेडकर प्रा. कनुभाई अम. वणाकर	176
30	डॉ. अंबेडकरना सामाजिक विचारों भारतीय बंधारणा लादव दिव्याभेन प्रविणाभाई	183
31	डॉ. बी.आर. अंबेडकरना विचारोंमां सामाजिक व्याय ऐक अध्ययन लेनमा कोविककुमार जे.	190
32	राष्ट्र निर्माणमां डॉ. बाबासाहेबनुं प्रदान तरैया राजेशकुमार रमणीकलाल	197
33	"भारतीय समाजनी सामाजिक रेक्टा अने समानतामां डॉ. अंबेडकरनुं योगादान" डॉ. लीलाभेन अम. स्वामी	202
34	डॉ. बी.आर. अंबेडकरनुं सामाजिक दर्शन प्रा. रचना अम. वर्मा	210
35	भारतना बंधारणा लारा अनुसूचित जातिमां आवेल परिवर्तन डॉ. गजेन्द्र पी. श्रीमाणी	216
36	डॉ. बाबासाहेब अंबेडकरनुं बालपण कान्तिनां पगारण प्रो.डॉ. शेष के. जोधी	221
37	भारतीय नारीवादी विचारक डॉ. अंबेडकर प्रो. दितीभेन श. निमावत	

ઉપનિષદોળું તત્વજ્ઞાન

સંપાદક

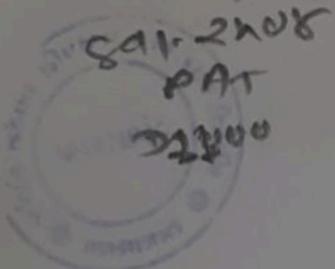
ડૉ. મંજુલાભેન એ. પટેલ

ડૉ. ભગવાનભાઈ કે. પ્રજાપતિ

ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ

ડૉ. શેલેષ કે. જોઘી

ડૉ. ભારતી એ. પટેલ

ઉપનિષદોનું તત્ત્વજ્ઞાન

Upnishado nu Tattvagyan

સંખારન : સંસ્કૃત વિભાગ

પ્રથમ આવૃત્તિ : જાન્યુઆરી ૨૦૧૮

Vendor System	2018 Date 2018
Bill No / D1	31-7-1
Price	—
Accession No	D7150
Sig of Librarian	☒

પ્રતિ : ૫૦

ISBN : 978-93-84601-06-5

All rights reserved, no part of this book may be reproduced or utilized in any form or by any means electronic or mechanical including photocopy, microfilm, recording, email, web, publication or a information storage and retrieval system without the written permission of the copyright owner.

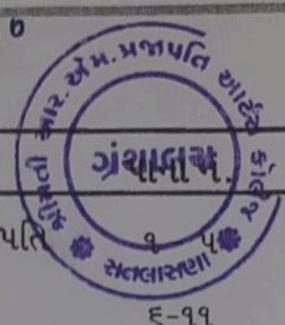
મુદ્રક :

કોહિનૂર પ્રિન્ટર્સ, અતલાસાળા॥

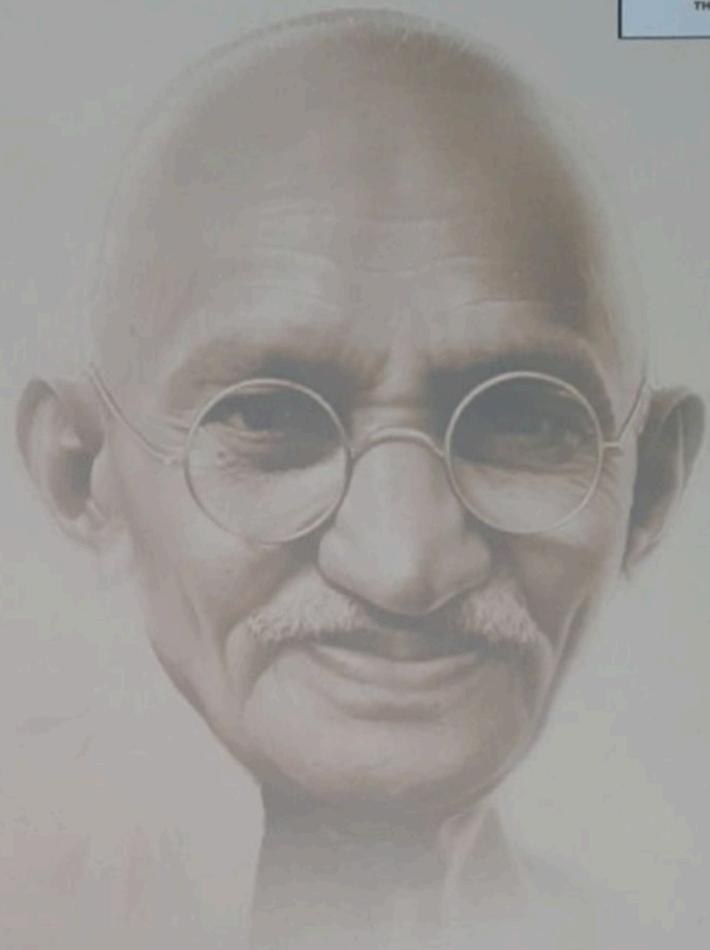
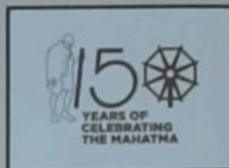
પ્રકાશક :

પ્રિન્સીપાલશ્રી,

શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આટર્સ કોલેજ, અતલાસાળા, જિ.મહેસાળા॥

ક્રમ	લેખ	લેખક	
૧	આવિધયા મૃત્યું તીવ્રા વિદ્યાયાડમૃતમશ્નુતે	પ્રો.ડૉ. મહિલાઈ ઈ. પ્રજાપતિ	
૨	બૃહદારણ્યકોપનિષદમાં પ્રાણનું સ્વરૂપ	ડૉ. દેવિસિંહ બી. રાઠવા	૬-૧૧
૩	ઉપનિષદો મે વૈજ્ઞાનિક તથ્ય	ડૉ. મનુભાઈ એસ. પ્રજાપતિ	૧૨-૧૫
૪	ઉપનિષદો ભારતીયતાવ ચિંતનના શિખરો	પ્રા.ડૉ. મંજુલાબેન એ. પટેલ	૧૬-૧૮
૫	કેનોપનિષદ મે બ્રહ્મવિદ્યા	ડૉ. ભગવાનભાઈ કે. પ્રજાપતિ	૧૮-૨૩
૬	ઉપનિષદોનું તત્ત્વચિંતન	પ્રો.ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ	૨૪-૨૬
૭	ઉપનિષદોમાં વાઙ્મી	પ્રા.ડૉ. શૈલેખ કે. જોખી	૨૭-૩૧
૮	બૃહદારણ્યકોપનિષદની કર્મ અને પુર્ણજન્મ વિષયક સંકલ્પના	પ્રા.ડૉ. ભારતી એ. પટેલ	૩૨-૩૬
૯	પ્રશ્નોપનિષદ મે પ્રાણવિદ્યા કા મહત્વ	ડૉ. કરુણા ત્રિવેદી	૩૭-૪૨
૧૦	કેનોપનિષદ અને મુણ્ડકોપનિષદ માં બ્રહ્મ - સૂર્ય સંબંધ ચિંતન	ડૉ. નવધારાસિંહ બી. વાધેલા	૪૩-૪૭
૧૧	ઉપનિષદોમાં શાંતિપાઠ	પ્રા.ડૉ. રકેશકુમાર એન. જોખી	૪૮-૫૩
૧૨	ઉપનિષદો મે આત્મા કી ઉપર્યોગિતા	ડૉ. વધ્રી એચ. પટેલ	૫૪-૬૦
૧૩	ઈશાવાસ્ય - ઉપનિષદનું તત્ત્વજ્ઞાન	ડૉ. રકેશ આર. જોખી	૬૧-૬૫
૧૪	ઉપનિષદો કા સંદેશ	ડૉ. અરવિંદ પી. પટેલ	૬૬-૭૩
૧૫	માંદૂક્ય ઉપનિષદ મે આત્મા ઔર બ્રહ્મ કી એકતા	ડૉ. કે. એસ. જાદવ	૭૪-૭૭
૧૬	ઉપનિષદો મે વ્યાવહારિક તત્ત્વજ્ઞાન	ડૉ. વિનોદચંદ્ર જી. ચૌધરી	૭૮-૮૨
૧૭	ઉપનિષદોમાં અભેદ ઉપાસના	ડૉ. દીપકકુમાર પી. જોખી	૮૩-૮૮
૧૮	'મુણ્ડકોપનિષદ' અવિનાશો બ્રહ્મ કા વિરાટ સ્વરૂપ	ડૉ. જ્યોત્સના સી. રાવલ	૮૦-૮૩
૧૯	ઉપનિષદોમાં બ્રહ્મતત્ત્વ	ડૉ. કે. કે. ભેડા	૮૪-૮૭
૨૦	'बૃહદારણ્યકોપનિષદ' માં યાજ્ઞવલ્ક્ય - જીનક સંવાદ દ્વારા પરબ્રહ્મમને પામવાની યાત્રા	ડૉ. મનોજ એલ. પ્રજાપતિ	૮૮-૧૦૩
૨૧	કેનોપનિષદ - એક અધ્યયન	ડૉ. ભગવાનભાઈ કે. ચૌધરી	૧૦૪-૧૦૭
૨૨	ઈશોપનિષદનો સાંપ્રત સંદેશ	ડૉ. મનસુખ પી. પટોલિયા	૧૦૮-૧૧૧

Impact of Gandhian Philosophy on Life and Literature

Dr. Rakesh Joshi

Dr. Dipak Desai

Dr. Bharat Patel

Impact of Gandhian Philosophy on Life and Literature

ISBN : 978-93-84601-09-6

© Publisher & Authors

First Edition : February 2019

Editor : English Department

Publisher :
Principal
Smt. R. M. Prajapati Arts College, Satlasana
Dist. Mehsana-384330

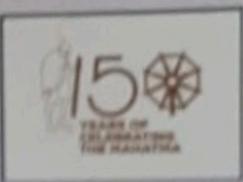
Type Setting : Ranjeet Rawat

Title Designer & Printers :
Kohinoor Printers, Satlasana

Index

1	Gandhian thoughts on Untouchability	Dr.Jayesh N. Barot	01
2	Relevance of Gandhi in 21st Century (A great tribute to Gandhi on his 150th Birth Anniversary)	Dr. Rakesh Joshi	04
3	Impact of Gandhiji's teachings in the Indo-English literature of the Heroic Age	Dr. Dipak K. Desai	09
4	Gandhiji and Eradication of Untouchability	Dr.Bharat S. Patel	13
5	Mahatma Gandhi and Mulk Raj Anand's Untouchables	Dr. Divyeshkumar D. Bhatt	19
6	Title of the Paper: Puissant Impact of Gandhian Philosophy on the Indo Anglican Novelists	Dr Darsha Jani	26
7	The Manifestation of Gandhian Philosophy in the Novels of R. K. Narayan and Pannalal Patel	Dr. Bhagvanbhai H. Chaudhari	33
8	Gandhism in R. K. Narayan's Waiting for the Mahatma	Dr. Paresh K. Shah	42
9	Relevance of Gandhian ideology in 21 st century	Dr. Rakhi S Jain	47
10	Gandhian Ideals in Nayantara Sahgal's "Storm in Chandigarh"	Dr. Nanda M. Jadeja	52
11	Mahatma Gandhi's Truth and violence: A Critical Study	Sweta J. Barot	57
12	Gandhism in R K Narayan's Waiting for the Mahatma	Dr Arti S Khindri	64
13	Gandhian Ideology Reflected in Githa Hariharan's In Times of Siege	Prof. Hiral Patel	68
14	Gandhiji's Views on Basic Education and its Present Relevance	Mrugesh K. Shah	72
15	Gandhi's Views On Education	Dr.Dipika K.Rohit	77
16	Gandhi and Psychology	Shri C.S. Patel	80
17	Gandhi, Indian Youth and Indian English Literature	Alpeshkumar P. Joshi	85
18	Gandhian Movement in Attia Hosain's Sunlight on a Broken Column	Jaynab G. Masu	90

19	Gandhian Philosophy in Manju Kapur's Novels	Alkesh Pravinchandra Trivedi	93
20	Psychology and Gandhian Philosophy	Dr. U.J. Goswami	97
21	Psychological Analysis of Gandhian Philosophy	Mr. Vishwas K. Prajapati	105
22	Thoughts of Gandhiji on Health	Dr. Minaben Jesang Chaudhari	109
23	Mahatma Gandhi's Philosophy on Prayer	Ravindrakumar. M. Patel	115
24	Gandhi and His Vision for Women Empowerment	Pro.Patel Utpal Ashvinbhai	120
25	Mahatma Gandhi's Views on Education: A Comprehensive Study	Sweety Patel	122
26	Revisiting Gandhi in the Works of Satendra Nandan	Dr.Rakesh Rao Dr. Mahesh Jani	128

गांधी विचारधारा का जीवन और साहित्य पर प्रभाव

संपादक

डॉ. कीर्ति एस. जादव
डॉ. विनोदचंद्र जी. चौधरी

Gandhi Vichardhara ka Jivan Aur Sahitya Par Prabhav'

Edit by : Dr. Kirtikumar S. jadav
Dr Vinodchandra G. Chaudhari

અંપાદન : હિન્દી વિભાગ

પ્રથમ આવૃત્તિ : ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૮

સ્લાઇન નંબર

પ્રત : ૫૦

JAS

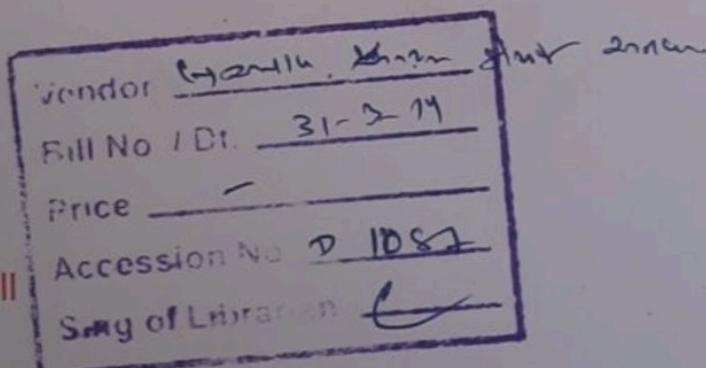
૧૦૮૨

ISBN NO: 978-93-84601-08-9

All rights reserved, no part of this book may be reproduced or utilized in any form or by any means electronic or mechanical including photocopy, microfilm, recording, email, web, publication or an information storage and retrieval system without the written permission of the copyright owners.

મુદ્રક :

કોહિનૂર પ્રિન્ટર્સ, અતલાસાળા॥

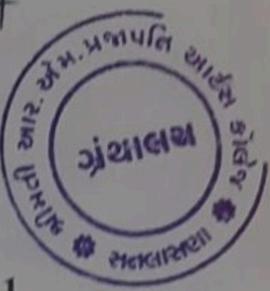

પ્રકાશક :

પ્રિન્સીપાલશ્રી,

શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આટ્સ્ટ કોર્ટેજ, અતલાસાળા, જિ.મહેસાળા॥

અનુક્રમિકા

1 આદ્યનિક હિન્ડી કવિતા પર ગાંધી વિચારોं કા પ્રભાવ- ડા ઓમપ્રકાશ શુક્લા	1
2 વર્તમાન મેં ગાંધીજી કી પ્રાર્થિકતા- ડા કીર્તિ એસ૦જાદવ	13
3 ગાંધી વિચારધારા કા માનવ જીવન પર પ્રભાવ- વિનોદચંદ્ર જી૦ચૌદ્ધરી	19
4 મહાત્મા ગાંધીનું જીવન ચરિત્ર - ડા ભગવાનભાઈ કે. ચૌધરી	25
5 સ્વચ્છતા આંદોલન અંગે ગાંધીજીના વિચારો- ડા ગિરધરભાઈ ટી.પટેલ	30
6 મહિલા સશક્તિકરણ પર ગાંધી વિચાર- રાઠોડ અરુણાબેન જે, રાઠોક રાજેશકુમાર વી.	42
7 સ્ત્રી ઉન્નતિકરણ માટે ગાંધીજીના વિચારો- ડા ભરત.એમ.પટેલ	46
8 માખનલાલ ચતુર્વેદી કે કાવ્ય પર ગાંધી પ્રભાવ- ડા ભારતી સી.રાવત	53
9 વિકાસની વાસ્તવિકતા સાથે ગાંધી- ડા ભરત.પી.ચૌધરી	57
10 ભારતીયતા પર ગાંધી વિચાર-ડા જીતેજ ખરાડી	62
11 જીવનના વિવિધ ક્ષેત્રો ઉપર ગાંધી વિચારોનો પ્રભાવ- ડા લીલાબેન એમ.સ્વામી	69
12 ગાંધી વિચારધારા- ડા મેહુલ એન.જાની	76
13 ગાંધીજીની આર્થિક વિચારધારા- ડા અલ્પેશ કે. પટેલ	85
14 ગાંધીનું તત્ત્વ દર્શન- ડા એસ.એન.બકોત્રા	89
15 ગાંધી વિચાર પ્રધાન વાર્તાકાર 'સોપાન' - ડા સતીષકુમાર એસ. પટેલ	96
16 મહિલા સશક્તિકરણ : રામાયણનો સુંદર પ્રસંગ- પ્રો નાયી મનીષા બી.	104
17 મહાત્મા ગાંધી અને સ્વચ્છતા- પ્રો. નેહા એમ. ધારૈયા	107
18 ગાંધીજીના સ્વચ્છતા અને સ્વચ્છ ભારત મિશન- પ્રો. વિનોદ બથવારા	112
19 મહિલા સશક્તિકરણ વેદ થી વેબ સુધી- પ્રો. પીનલ આઈ.પટેલ	119
20 રમણલાલ દેસાઈની 'ગ્રામ્યલક્ષ્મી' નવલકથામાં ગાંધીવિચાર- પ્રો. પૃથ્વીજી એસ.ઠાકોર	122
21 સ્વચ્છતા વિષે ગાંધીજીના વિચારો- પ્રો. સીમાબેન ડી.પટેલ	126
22 ગાંધી વિચારધારાનો આજના યુવાન પર પ્રભાવ- પ્રો. વસીમખાન એમ.પઢાણ	129
23 કવિશ્રી આનંદીના જીવન પર ગાંધી વિચારોનો પ્રભાવ- પ્રો. દલાભાઈ એચ. બોકા	132
24 ગાંધીજીના સ્વભનું ભારત 'દારુંધી એક અભ્યાસ' - અધિવિનકુમાર જે.ચૌધરી	139

ભારતીય નાટ્ય સાહિત્ય-૧

સંપાદકો

ડૉ. મંજુલાબેન એ. પટેલ

ડૉ. બી. કે. પ્રજાપતિ

ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ

ડૉ. શોલેષ કે. જોધી

ડૉ. ભારતી એ. પટેલ

Vendor	Shozan
Bill No / Dt.	1/5/2019
Price	—
Accession No.	D 1043
Sig of Librarian	✓

Bhartiya Natya-Sahitya-1

Edited by : Dr. Manjulaben A. Patel,
 Dr. B. K. Prajapati, Dr. Ramesh S. Prajapati
 Dr. Shailesh K. Joshi, Dr. Barti A. Patel
 2019

ISBN : 978-93-84601-10-2

© પ્રિન્સિપાલ, શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કોલેજ, સત્યાસાંગ.
 © લેખના જે-તે લેખકોના

સંપાદન : સંસ્કૃત વિભાગ

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૯

પ્રતિ : ૧૦૦

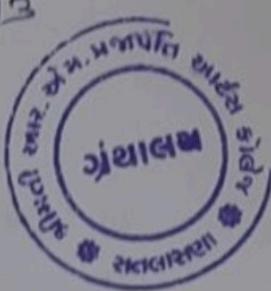

પ્રકાશક :

પ્રિન્સિપાલ,
 શ્રીમતી આર. એમ. પ્રજાપતિ આર્ટ્સ કોલેજ, સત્યાસાંગ,
 જિ. મહેસાંગ-૩૮૪૩૩૦

ટાઈપ સેટિંગ : રણજિત રાવત

મુખ્યપૃષ્ઠ સર્જણ અને મુદ્રક :
 કોહિનૂર પ્રિન્ટર્સ, સત્યાસાંગ

અનુકૂળજીવિકા

1	નાટ્ય વિભાવના અને સાંસ્કૃતિક અગત્યતા	ડૉ. મૃગેશભાઈ એમ. નાયક	1
2	નાટ્ય સાહિત્યની ઉત્પત્તિ	ડૉ. મહુરચંદ્ર રાજગોર	6
3	મહાકવિ ભાસ ઔર કાલિદાસ કે રૂપકો ને વર્ણનાં પ્રયોગ વ્યવસ્થા	ડૉ. જસવંત કે. પ્રજાપતિ	10
4	મધ્યમવ્યાયોગ – સંસ્કૃત રૂપક	ડૉ. મંજુલાબેન એ. પટેલ	18
5	મૂર્ખકટિકમાં સમાજદર્શન	ડૉ. ભગવાનભાઈ કે. પ્રજાપતિ	22
6	ઉત્તરરામચરિતના આદર્શ રામ	ડૉ. રમેશ એસ. પ્રજાપતિ	27
7	સંસ્કૃત રૂપકોમાં ગણિકા	ડૉ. શૈલેષ કે. જોધી	32
8	સંસ્કૃત નાટકોમાં વિદૂષક	ડૉ. ભારતી એ. પટેલ	38
9	વિદ્યમોવશીયમ્બુદ્ધિમાં (ચોથા અંકમાં) પ્રકૃતિ નિરૂપણ	ડૉ. રાકેશકુમાર એન. જોધી	43
10	હિન્દી નાટકો ને ભારતીયતા	ડૉ. વિનોદચંદ જી ચૌથરી	48
11	દ્રોપદીસ્વયંવર એક અધ્યયન	ડૉ. રીતા એચ. પારેખ	53
12	કૃષ્ણભિંશ રચિત 'પ્રબોધચંદ્રોદય' ની સમીક્ષા	ડૉ. અર્પિતાબેન જી. પટેલ	61
13	અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમાં સમાજ દર્શન	ડૉ. ભરતભાઈ એમ. પટેલ	66
14	સંસ્કૃત નાટકની ઉત્પત્તિ અને વિકાસ અંગેના પરંપરાગત મતો	મેધનાબેન જે. મોદી	71
15	સ્ત્રી અમિનય કા સંઘર્ષ (પારસી રંગમંચ એવં નુકકડ નાટકો કે સંદર્ભ મે)	ડૉ. સમીર પ્રજાપતિ	76
16	ઉત્તરરામચરિતમ્ભુનાટકમાં કરુણારસ	પ્રજાપતિ મુકેશકુમાર આર.	86
17	પ્રતિમા નાટક અને ઉત્તરરામચરિત નાટકમાં સીતાનું પાત્ર	પ્રજાપતિ રોશનીબેન દશરથભાઈ	91
18	પાશ્ચાત્ય કાવ્યશાસ્ત્રમાં ટ્રેજેડી અને કોમેડીની વિભાવના	ડૉ. વૈશાલી જે. પટેલ	99
19	ભાસનાં નાટકોમાં સમાજ જીવન	પ્રો. કમલેશકુમાર ડી. પટેલ	107

તરસધર કવિતાનું શિક્ષણ પદ્મ વિનાના દેશમાં જીવનકથા પેરો ઠિકર પેટલીકાડ કિલ્લો કાર્યાંસાં આકાશ
દ્વારાપ છે સાતમી રત્ન મુખેનું નિબંધકાર મર્ગ જોપી સંગ્રહિતાનું અંધારુ કોઈ ચાદ પણ છે કાવિ રાખણું

એક કલોગ્રાપ કથાનું પેટલીકત ગુજરાતી વાતો અભિભૂત સાહિત્યનું જોગ મારીએ ગુજરાતી પ્રેમકવિતા

માણિંગિઝ ટુ. પટેલ

સાહિત્યમીમાંસા વૃદ્ધાલોક (ફિલ્મ) મારીના મનમ રત્નિરાગની વાતાનું

ગુજરાતી સોનેટ અમર રખ્યાયત્તા વિશુકશાની ગુજરાતી વાતાનું (૧૮૮૫-૧૯૦૦) હાગળ કાયપદાંથી

સદાભાર વાતાનું (ચયન) મલકની માયા હલામીમાંસાસનિધાન ચાલ વૃદ્ધાલોક કિંને રાવણ પટેલ

સર્જક રાવણ પટેલ રચનાલોક માનવીની ભવાઈ : એક અભ્યાસ સુમન શાહાની વાતાનું રેળુ વેળાની

પાત રાવણ પટેલની કાવ્યસૂચિ નવી વાતાનું જંજળ સર્જક : રાવણ પેટલ વિચારણ આડા કુંઘર ડાબી વાટ

ગુજરાતી ભાષાસંહિતનું અધ્યાપન કાવ્યસંહિતનું અધ્યાપન વાતાનું (ચયન) મલકની માયા હલામીમાંસાસનિધાન

ચાલ વૃદ્ધાલોક કિંને રાવણ પટેલ

વણાવી બા આવી પત્રા નાપકનો વાતાલોક ગુજરાતી નગર કાવિતા હુંચી આપો જાઈક ઉમારંકરના મલકમાં

ધૂળમાં ડિલો મેવાડ કિંન્ડગી છુયાના દરબ મગન સોચાની આયા (ચયન) સાધાનાં વૃદ્ધા કવિતાઃ કાલની

અને આજની કવિતામાં છંદોલય સીમાડ ડિલો કાંપાં કથા અને કલા કર્તા અને કુનિ તરની મારી લભિય

સાધાસાચીઃ સ્મરણાદ્યિપના પ્રકારામાં તોનામાણનું પરબ વિચારો જગ વિસ્તરે ધૂઢી ઘર્મક સે મારી જન

મેવ મોદ ભરેલું જેતર ભોલ વાલમના જાદ્યા દૌદું નાખો માસસ : નરેશ પટેલ તરસધર કવિતાનું શિક્ષણ

પદ્મ વિનાના દેશમાં જીવનકથા પેરો ઠિકર પેટલીકાડ કિલ્લો અરાધ્યોમાં આકાશ ડોંગોય છે સાતમી રત્ન

મુખોમુખ નિબંધકાર સુરેશ જોપી સંગ્રહિતાલો અંધારુ કોઈ ચાદ પાડો કે કાવિ રાવણ : એક કલોગ્રાપ કથાસને

પરિષ્કૃત ગુજરાતી વાતાનું અભિભૂત સાહિત્યની આલાદા મારીવટો ગુજરાતી પ્રેમકવિતા કાવ્યસંવાદ અથરને

અભ્યાસે રાતયાસો મારીબોલે (કિંન્ડી અનુગ્રહ) સાહિત્ય વિવચનના બિદાનો લલિતા તરસધર અને

કિલ્લો ડેલી કુંઘર ડેરીયર અને તો જિય પ્રવાસી સ્વરૂપાંતિધાન સાહિત્યમીમાંસા વૃદ્ધાલોક ૧૯૯૮ની

બ્રેન વાતાની આખાડર પાતાલ (કિંન્ડી) મારીના મનેખ રચિતાનની વાતાનું ડિમાંદી રોલાની

વાતાનુંસૂચિ બૂંસાની આભાયિતો પરિષ્કૃતવાતાની અને ભીજા લેખો ગુજરાતી અને અમર રખ્યાયતો

વિશુકશાની ગુજરાતી વાતાના નાયાની છિલ્લો કાંપાં કાંપાદાર્ય સદાભાર વાતાનુંયાયન મલકની

માયા હલામીમાંસાસનિધાન ચાલ વૃદ્ધાલોક મળવા જીની રાવણ પટેલ સર્જક રાવણ પટેલ વાટાનું

અની વાતાનુંસૂચિઅંજળ સર્જક : સર્જક પટેલ વિચારણ આડા કુંઘર ડાબી વાટ

અધ્યાપન સુધારને ભીંઠ વાતો સંજીવની સમાજલોક તરસ્યા મારીકતો મેવ રાવણ કવિતાયન -

૨૦૦૫ જિસક મલકના પ્રતીનિધિ રખ્યાયતો વાતાનુંવિષે : વીનેશ અંતાણી વણાવી બા આવી પત્રા

નાપકનો વાતાલોક ગુજરાતી નગર કવિતા હુંચી આપો જાઈક ઉમારંકરના મલકમાં ધૂળમાં ડિલો મેવાડ

કિંન્ડગી છુયાના નાયા મગન સોચાની આયા (ચયન) સાધાનાં તુલે કવિતાઃ કાલની અને આજની

કવિતામાં છંદોલય સીમાડ ડિલો જાડવું કથા અને કલા કર્તા અને કુનિ તરની મારી લભિય સાધસાચીઃ

સ્મરણાદ્યિપના પ્રકારામાં સંગ્રહાણણ પરબ વિચારો ડાર્મિન્ટ પ્રાર્થનાં ધૂઢી ઘર્મક સે મારી અને મેવ મોદ

લિલેલું જેતર ભોલ વાલમના જેસા : નરેશ પટેલ તરસધર કવિતાનું શિક્ષણ પદ્મ

વિનાના દેશમાં જીવનકથા પેરો ઠિકર પેટલીકાડ કિલ્લો અરાધ્યોમાં આદ્યા રોણાય છે સાતમી રત્ન મુખોમુખ

નિબંધકાર સુરેશ જોપી સંગ્રહિતાલો અંધારુ કોઈ ચાદ પાડો કે કાવિ રાવણ : એક કલોગ્રાપ કથાસને

પરિષ્કૃત ગુજરાતી વાતાનું અભિભૂત આલાદા આદ્યા મારીવટો ગુજરાતી પ્રેમકવિતા કાવ્યસંવાદ અથરને

અભ્યાસે રાતયાસો મારીબોલે (કિંન્ડી અનુગ્રહ) સાહિત્ય વિવચનના બિદાનો લલિતા તરસધર અને

Manilal H. Patel Vyaktitv Ane Vangmay
By : Yogesh Patel
(2019 : Parshva Publication)

ISBN : 978-93-5108-996-4

મુદ્રણ-અધિકાર : દર્શન પટેલ

કિંમત : રૂ. ૨૯૦

પ્રથમ આવૃત્તિ : જૂન ૨૦૧૯

પ્રત : ૫૦૦

ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગરની આર્થિક સહાયથી પ્રકાશિત

પ્રકાશક :

યોગેશ પટેલ

શ્રીમતી આરો એમો પ્રજાપતિ આટર્સ કોર્પોરેશન, સત્ત્વાસણા

અંબાજી હાઇવે, સત્ત્વાસણા, જિ. મહેસાણા ૩૮૪ ૩૩૦ મો. ૯૪૨૮૦ ૭૬૧૮૭

પ્રકાશન વ્યવસ્થા અને મુખ્ય વિકેતા :

બાબુભાઈ શાહ

પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, ૧૦૨-૩ નંદન કોમ્પ્લેક્સ, મીઠાખળી રેલવે ફાટક સામે,

એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ-૬

આવરણ : કેતન રાજ્યગુરુ

મુદ્રણ-અંકન : મહેશ ચાવડા

દિયા અક્ષરાંકન, ચાવડા નિવાસ, વાસણા(બો), તા. બોરસાદ, જિ. આણંદ

વાસણા(બો)-૩૮૮ ૫૪૦, મો. ૮૮૦૮૧ ૦૦૧૨૭

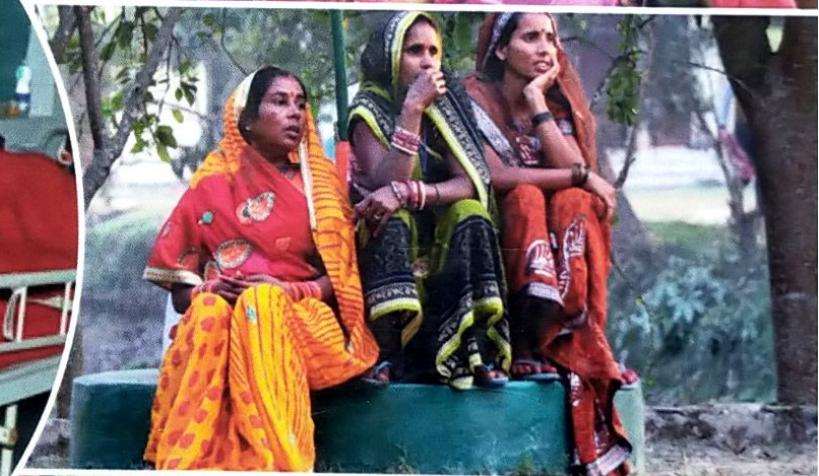
અ નુ ક મ

૧. જીવન-ઘડતર : પરિવેશ અને પરિબળો	૦૧
૨. કવિતા : સંવેદન-અભિવ્યક્તિ અને વિશેષો	૧૩
૩. નવલક્થા : વસ્તુ-વિચાર અને સંરચના	૩૩
૪. ટૂંકીવાર્તા : નવા સ્થિત્યંતરો અને સિદ્ધિ	૬૫
૫. નિબંધ : સૌંદર્યરાગ અને સંસ્કૃતિ	૮૮
૬. વિવેચન : ભાવન અને વિવેચન	૧૧૧
૭. પ્રવાસ અને ચરિત્ર : લેખનના નવા આયામો	૧૨૭
૮. સહલેખન અને સંપાદન	૧૪૧
૯. સામયિક-સંપાદન પ્રવૃત્તિ	૧૫૨
૧૦. સર્જક વ્યક્તિત્વ અને સર્જન વિશેષો	૧૫૮
૧૧. તારણો અને ઉપસંહાર	૧૬૭
 ●	
• પરિશિષ્ટ ૧ સર્જક સાથેની મુલાકાત	૧૭૯
• પરિશિષ્ટ ૨ સર્જકના તમામ ગ્રંથોની સૂચિ	૧૮૩
• પરિશિષ્ટ ૩ અભ્યાસનિમિત્ત ગ્રંથોની યાદી	૧૯૬
• પરિશિષ્ટ ૪ સ્વરૂપ પ્રમાણો સર્જન	૨૦૩
• પરિશિષ્ટ ૫ સૂચિ	૨૧૫

ગ્રામીણ આદિવાસી શ્રીઓમાં કુટુંબ નિયોજન

(એક સમાજશાલીય અભ્યાસ)

ડૉ. કલ્પના બી. થોધરી

ગ્રામીણ આદિવાસી સ્ત્રીઓમાં

કુંઠંબનિયોજન

(એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ)

પ્રા. ચૌધરી કલ્પનાબેન બી.

ગ્રામીણ આદિવાસી સત્તીઓમાં કુટુંબનિયોજન

(એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ)

સાર્થક પબ્લિકેશન

૫૧૪, વિરાણી ચેમબરર્સ
સરદાર ગંજ આગંડ

ગુજરાત

૭૭૩૭૮૩૧૭૭૭, ૯૪૨૬૫૮૩૪૮૮

પ્રથમ સંસ્કરણ - ૨૦૧૯

ISBN - 978-93-87815-91-9

૩૦૭.૮૮૨

CRA

૭૧૨૬૩

Book No.	૭૧૨૬૩
Date	૨૦૨૨.૦૮.૦૫
Price	૨૧૯૫/-
Accession No.	૭૧૨૬૩
Song of Literature	✓

ચેતવાણી

લેખક તથા પ્રકાશકની પૂર્વ મંજૂરી સીવાય પુસ્તકનો કોઈપણ ભાગ કે તેની કોષી બનાવી શકાશે નહીં.

ભારતમાં પ્રકાશન

શ્રી અભિષેક દહૌલિયા દારા સાર્થક પબ્લિકેશન માટે પ્રકાશિત તથા
મુજાબાઈન્ડીંગ, વિદ્યાનગર, આગંડ દારા ટાઈપસેટીંગ તથા ઓફિસેટ પ્રિન્ટિંગ
વિદ્યાનગર, આગંડ દારા પ્રકાશિત.

અનુક્રમણિકા

વિષયપ્રવેશ.....	૦૭
સાહિત્યની સમીક્ષા	૫૬
અત્યાસ ક્ષેત્રનો પરીચય અને ઉત્તરદાતાની જ્ઞાતિનો પરિચય	૮૭
કુટુંબનિયોજન કાર્યક્રમનું માળખુ કુટુંબનિયોજન પદ્ધતિ અંગે આદિવાસી સ્ત્રીઓના	૧૮૦ ૧૯૯
અભિપ્રાયોઅને પ્રચાર-પ્રસાર અંગેની માહિતી	૨૪૦
કુટુંબનિયોજનને સર્કળ બનાવવાના આદિવાસી	૨૫૭